

[Lohmann]

let, så har vi ingen sikkerhed for, selv om de er hjemfaldne til straf, at dette ikke kan ske igen. Spørgsmålet må i et sådant tilfælde være: hvor stor skal straffen være for at undgå de ting, som desværre er sket?

De to udvalgs opgave må være at finde ud af, hvordan og hvorledes man kan forhindre, at man går ud over lovgivningen.

Fjerde næstformand (Arentoft):

For god ordens skyld vil jeg lige henlede opmærksomheden på forretningsordenens § 26. Man må ikke tiltale medlemmer med ordet »du«.

Birthe Hansen (SF):

Det er kun et svar til hr. Finn Jørgensen. Det er da helt sikkert, og det er netop en af de ting, vi vil påpege med lovforslaget, at det har været manglende tilsyn i Ringkøbing amt, der har været årsag til den sagsbehandling, der har fundet sted.

(Kort bemærkning).

Finn Jørgensen (KF):

Folketingets miljø- og planlægningsudvalg modtog en redegørelse dateret 18. januar fra miljøministeren for, hvilke myndigheder der var grund til at kritisere i forbindelse med Cheminovasagen. Den indeholder ikke nogen kritik mod Ringkøbing amtsråd i forbindelse med spildevandsudledning. Kritikken for spildevandsudledningen er rettet mod miljøstyrelsen. Det eneste, der omtales i den pågældende skrivelse om Ringkøbing amtsråd, er, at det burde have gjort noget lidt anderledes i forbindelse med luftforurening. Jeg synes derfor, at forslagsstilleren skulle trække de bemærkninger tilbage.

Maisted (FP):

Det var hr. Lohmanns bemærkninger til mig om, at vi skulle holde øje med hinanden. Ja men, hr. Lohmann, det er lige det, jeg er imod. Jeg er imod et stikkersamfund. Det er selvfølgelig den holdningsændring, som SF prøver på at få indført i samfundet, at vi skal angive hinanden. Jeg kan altså ikke fordrage den tankegang, og jeg vil bekæmpe den, fordi jeg går ind for, at man styrker den personlige frihed, at man styrker individets frihed i Danmark, og at man får et frit samfund. Det

andet svarer fuldstændig til det, vi ser i østlandene.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling

vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Arentoft):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til miljø- og planlægningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 61:

Forslag til lov om en saltvandssø i Margrethe Kog.

Af Erik Holst (S), Margrete Auken (SF) og Dræbye (RV) m.fl.

(Fremsat 11/11 82)

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Indledningsvis vil jeg godt slå fast, at regeringen finder det vigtigt, at der sker en beskyttelse af Vadehavet. Dette område har landskabs- og naturværdier, som gør det enestående i verden. Vi har både internationalt og nationalt en forpligtelse til at bevare og pleje dette naturområde, også for vore efterkommere.

Miljøministeriet arbejder løbende med disse spørgsmål. Jeg kan således nævne, at der i et samarbejde mellem landbrugsministeriet, Sønderjyllands amtsråd og fredningsstyrelsen foregår en samlet gennemgang af de fredningsmæssige og jordbrugsmæssige interesser i hele Tøndermarsken.

Jeg har derfor også stor respekt for intentionerne bag det fremsatte lovforslag om af hensyn til fuglene at etablere en saltvandssø i Margrethe Kog i Tøndermarsken. Det er klart, at det også har gjort indtryk på mig, at en række jagt- og naturorganisationer har anbefalet projektet.

[Miljøministeren]

Jeg finder, at der er tale om et interessant projekt, og anerkender, at organisationerne og eksperterne har ydet et værdifuldt arbejde, der også kan være til gavn for det fremtidige naturbeskyttelsesarbejde.

Regeringen finder imidlertid, at beslutningen om at etablere et saltvandsreservoir må baseres på en række bredere betragtninger. Et projekt som det her foreslåede med saltvandsindpumpning er ikke tidligere gennemført noget sted i verden. Der er tale om et forsøgsprojekt, hvad også de biologiske eksperter klart har erkendt.

Vi har ikke ved siden af det materiale, som fredningsstyrelsen og andre har fremlagt, sikre erfaringer at bygge på i denne sag. Jeg anerkender de sagkyndiges arbejde, men jeg må sige, at jeg ikke kan være sikker på, om projektet vil virke, og hvordan det vil virke.

Det er en af grundene til, at regeringen har valgt ikke at støtte projektet. Regeringen har ved afgørelsen også lagt vægt på, at de lokale folkevalgte myndigheder, Sønderjyllands amtsråd, Højer kommunalbestyrelse, klart har afvist etableringen af et saltvandsreservoir bag det fremskudte dige. Disse myndigheder har gennem deres lokalkendskab en betydelig viden om området og megen praktisk erfaring i, hvordan Vadehavets komplicerede natur fungerer.

Jeg finder det også meget vigtigt, at naturbeskyttelsesarbejdet foregår i samarbejde med de lokale myndigheder; kun gennem et samarbejde kan man sikre den brede folkelige opbakning, som er så afgørende for dette arbejdes succes. Det har hele tiden været en forudsætning for diskussionen om en saltvandssø, at projektet ikke måtte forringe digesikkerheden, og at det ikke måtte være i konflikt med, at arealet, også i stormsituationer, kan fungere som aflastningsreservoir for indvandet fra Vidåen.

Det projekt, som tidligere har været til diskussion mellem de implicerede myndigheder og eksperter, opfylder dette krav. Det er derfor med den største forbavelse, at jeg i bemærkningerne til lovforslagets § 1 ser, at:

»Tærsklen ved dagligt reservoir og stormflodsreservoir skal kunne hæves, hvis det ud fra en biologisk vurdering skønnes hensigtsmæssigt.«

En hævning af tærsklen mellem de to reservoirer kan rumme alvorlige sikkerheds-

mæssige problemer. Jeg går ud fra, at alle ansvarlige partier tager afstand fra, at digesikkerheden berøres, og jeg vil henstille til forslagsstillerne at trække disse bemærkninger tilbage. Som miljøminister kan jeg ikke tage ansvaret for administrationen af en lov, der forudsætter, at digesikkerheden kan bringes i fare.

Man må også spørge forslagsstillerne, om disse bemærkninger, der skaber usikkerhed om terrænhøjden, i virkeligheden ikke også er udtryk for, at de tre partier bag forslaget tvivler på, om saltvandssøen kan fungere efter hensigten, når den samtidig skal være forsvarlig ud fra sikkerhedsmæssige hensyn.

Regeringen kan altså ikke støtte det fremsatte forslag om en saltvandssø. Såfremt et flertal i folketetinget imidlertid ønsker et sådant projekt gennemført, vil jeg naturligvis medvirke til, at dette sker i overensstemmelse med dette flertals ønsker; men stadig under den udtrykkelige forudsætning, at bemærkningerne til lovforslagets § 1 ændres således, at sikkerheden ikke bringes i fare.

Jeg vil, såfremt der ved denne førstebehandling af lovforslaget måtte vise sig et flertal for forslaget, drøfte sagen videre med EF med henblik på opnåelse af støtte til projektet.

Karl Nielsen (S):

Den beslutning, folketetinget tog i 1977 om at bygge det fremskudte dige ved Tønder, var rigtig. Det var den, fordi man derved sikrede områdets befolkning mod oversvømmelse og ødelæggelse i stormflodssituationer.

Men når det er sagt, vil jeg godt sige, at det vil være lige så rigtig en beslutning, hvis folketetinget nu vedtager at sikre fuglelivets vilkår igennem etablering af den i lovforslaget skitserede saltvandssø. Jeg tror, ingen med saglig grund kan benægte, at bygningen af det fremskudte dige har ændret forholdene for fuglene i negativ retning i denne del af Vadehavet. Seriøse tællinger foretaget af ornitologer efter digebyggeriets afslutning viser klart, at en række ande- og vadefugle enten helt er forsvundet fra området eller reduceret meget stærkt i antal. Dette gælder for såvel ynglende som rastende fugle.

Vi i socialdemokratiet anser det simpelt hen som en forpligtelse over for den nuværende befolkning og over for vore efterkom-

[Karl Nielsen]

mere, når man fra samfundets side griber så stærkt ind i naturen, som tilfældet er i dette helt enestående naturområde, da at gøre, hvad der er muligt for at genskabe forhold, der ligger så tæt på de forhold, som var før indgrebet. Dertil kommer, at vi også har en forpligtelse over for vore nabolande til at beskytte disse værdifulde områder, som jo Vadehavet i allerhøjeste grad er.

Inden vi i socialdemokratiet gik ind i dette projekt omkring etablering af saltvandssøen, opstillede vi en række forudsætninger, som skulle opfyldes. For det første var det helt afgørende, at sikkerheden for befolkningen i området ikke måtte forringes. For det andet, at det ikke måtte skabe indvandsproblemer i Vidåens nedre løb. Disse to forudsætninger vil vi stå meget fast på – det er sagt i relation til miljøministerens bemærkninger. For det tredje sagde vi, at den kunstige saltvandssø skulle kunne fungere efter hensigten. Endelig for det fjerde, at såvel anlægs- som driftsudgifter afholdes af staten.

Vi mener, disse forudsætninger, vi her har opstillet, er opfyldt, idet ingen teknikere, økologer eller ornitologer med indsigt i tingene har anfægtet projektet. Tværtimod går man stærkt ind for det. Jeg kan nævne, at miljøministeriet, vildtbiologisk station og Naturfredningsrådet alle udtaler, at hvis man gennemfører projektet, vil man forbedre forholdene ganske væsentligt. Dertil kommer jo også, at EF vil støtte projektet og har udtaget det ud af 25 projekter som et af de bedste.

Vi er selvfølgelig også opmærksomme på, at Sønderjyllands amtsråd og Højer byråd samt andre i området ikke bakker det naturlige forslag op, og det finder vi meget beklageligt. Men vi tror, at når projektet bliver gennemført – hvad vi mener det bliver – vil befolkningen i området også hilse dette velkommen og blive tilfreds med det.

På trods af miljøministerens mange pæne ord også omkring saltsøen er vi selvfølgelig skuffede over, at det afvises. Vi synes, det var en oplagt chance for en minister, som selv har bedt om at få et holdningsministerium at være chef for, her til at vise, at man virkelig ville gå foran og vise vejen i sådan nogle spørgsmål. Dertil kommer jo, at den nye miljøminister ved flere lejligheder har udtalt, at vi bør sætte stærkt ind på at bevare naturmiljøet og beskytte det mod ødelæggelse. Det er helt rigtige ord, men for mig at se

kniber det ligesom med aktiv handling. Det synes jeg denne sag viser.

Jeg håber, at vi kan få forslaget igennem, og jeg skal til slut på socialdemokratiets vegne anbefale lovforslaget.

Bo Kristensen (KF):

Det lovforslag om en saltvandssø i Margrethe Kog er et forslag, som det konservative folkeparti har stor interesse for selve intentionen i: at få retableret det fuglevildt, der har været i området. Men for os er der flere ting, som vi meget gerne vil have undersøgt under udvalgsarbejdet, inden vi tager endelig stilling i denne sag, fordi sagen efter vores opfattelse ikke er så enkel, som det fremstilles i lovforslaget.

At oprette denne saltvandssø er et forsøg, og da der ikke findes erfaringer andre steder fra, må vi jo se på, hvad der er sket i andre lavvandsområder, og hvad det har betydet for miljøet. Jeg kunne tænke mig, at man så på, hvordan miljøet har udviklet sig i lavvandsområderne i Limfjorden, for dér har vi nogle erfaringer, som jeg tror kan bruges. For mig er det ikke uvæsentligt, at lokalbefolkningen ved Limfjorden klager over lugtgener og andre besværligheder med det stillestående vand. Her er der tale om at danne en saltvandssø, som får en begrænset dybde. Alene på grund af de gamle og de nye diger vil vandstanden være meget lav. Denne sø vil kunne gå hen og blive en stinkende sump, et ganske ubehageligt område. Det vil vi gerne have undersøgt nærmere under udvalgsarbejdet.

Vi er særdeles kritiske over for den prioritering, der findes i bemærkningerne, som miljøministeren var inde på, om at det alene er de biologiske forhold, der skal afgøre tærsklen. Vi mener, at det er af betydning at sikre, at området og befolkningen er sikker på, at der ikke sker noget ved en stormflod.

De fugletællinger, der har været i området, synes jeg indgår som særdeles vægtige argumenter i materialet, men lider nok under, at man ikke har talt over et større område, såvel syd som nord for det egentlige Margrethe Kog-område. Det kunne jo tænkes, at fuglene midlertidigt havde taget stand i de områder. I hvert fald er det bekendt for lokalbefolkningen i området, at der har været en sådan forøgelse af fuglevildtet dér. Det synes

[Bo Kristensen]

jeg også vi i udvalget skal undersøge i hvor stort omfang har fundet sted.

Med hensyn til de inddæmmede områder kunne det være interessant at få en udtalelse fra Holland, som har inddæmmet ret så store saltvandsområder ad flere gange. Der har man sikkert nogen erfaring på fuglevildtets optræden, som vi kunne bruge under udvalgsarbejdet.

Det konservative folkeparti vil under udvalgsarbejdet arbejde for at få bevaret fuglevildtet, hvad enten det er på træk eller det er på standplads. Det er vi forpligtet til ikke alene over for det danske samfund, men så sandelig også i en nordisk og en europæisk sammenhæng.

Fjerde næstformand (Arentoft):

Inden vi går videre i ordførernes række, skal jeg meddele, at der er noget galt med afstemningsklokken og lysene i henholdsvis A og M-ruderne rundt i bygningen, men der er ikke tale om, at der bliver afstemninger i dag.

Sønderby (V):

Formålet med det fremsatte lovforslag er at få fuglene til at overleve. Det kan vi selvfølgelig alle være enige med forslagsstillerne i. Vi er også enige i, at vi i marskområdet bag, omkring og foran det fremskudte dige har miljøværdier, som vi skal bevare.

Da stormflodsudvalgets betænkning i 1975 kom, blev man klar over, at man kunne sikre befolkningen bag ved det gamle Højer Dige på to måder. Man valgte det fremskudte dige, fordi to ting kunne løses på den måde: sikringen mod Vesterhavet og mod indvandet fra Vidåen.

Et enigt folketing vedtog i juni 1977 digeloven. Der var ikke megen debat, fordi der i bemærkningen til loven udtrykkeligt var taget hensyn til naturen, herunder fuglelivet. Erfaringerne fra mange hundrede års digebyggeri, sagde i 1977 det daværende folketing, og siger også i dag, at naturen retabler sig selv. Hvis nogle af dette tings medlemmer er i tvivl om det, kunne de benytte tiden mellem første og anden behandling til at tage ned og se det. Der er allerede grønne områder foran det nye dige. De kunne tage en snak med befolkningen, fordi menneskene dernede, enten de er socialdemokrater eller

radikale eller af en anden partifarve, vil fortælle, at de kender naturen bedre end alle de mennesker, der på det sidste har udtalt sig om, hvad der vil ske dernede. De vil fortælle, at de holder af den natur og de fugle, som de har levet med, og som de har værnet om i århundreder.

Venstres ordfører ved digeloven, hr. Johan Philipsen, sagde, at vi nu fik et enestående reservoir for fugle i den indvandssø, der blev lavet for Vidåens vand. Den daværende minister for offentlige arbejder, hr. Kjeld Olsen, havde ingen betænkeligheder og sagde, at befolkningen nok skulle reagere, hvis der blev problemer.

Siden dengang har nogle fået den idé, at det kun er dem, der har forstand på fugle. Imens gravemaskinerne og sandsugerne arbejdede, begyndte man at overflyve området med helikoptere for at finde ud af, hvor mange fugle der var dernede. Folketingets miljøudvalg var også dernede under ledelse af daværende miljøminister hr. Erik Holst, og vi oplevede, at fuglene var der, men hr. Erik Holst vil også huske, at fuglene bare var flyttet lidt nordpå; de rastede nu langs med Rømødæmningen.

Jeg vil gerne ved denne lejlighed spørge hr. Erik Holst, om han, hvis han var minister i dag, og fredningsfolk og ornitologer ville tillade, at Rømødæmningen blev bygget. Hvis man tager derud og ser efter, har man skabt et mægtigt reservoir og et mægtigt område for fuglene.

Men man behandlede alle tællinger sådan, at man fandt ud af, at nu skulle der laves en saltsø. Man undersøgte ikke, hvor disse fugle var henne. Man spurgte heller ikke en geolog, en ekspert i Vadehavet, professor Kingo Jacobsen, om, hvordan denne saltvandssø ville opføre sig. Men forslagsstillerne har alligevel lyttet til professor Kingo Jacobsen for at undgå, at vi skulle få denne stinkende sø, som han sagde, idet de foreslår i bemærkningerne, som miljøministeren har gjort opmærksom på, at

»Tærsklen til søen ved dagligt reservoir og stormflodsreservoir skal kunne hæves, hvis det ud fra en biologisk vurdering skønnes nødvendigt«.

Så jeg må spørge: hvem skal bestemme, hvornår denne tærskel skal forhøjes? Det er i øvrigt ikke i overensstemmelse med digeloven, og det gøres uden tilladelse fra bygher-

[Sønderby]

ren, Sønderjyllands amt, der sammen med Tønder og Højer kommuner har været med til at betale diget, som også skulle sikre mod indvandet. Den sidste storm, der blev meget blid, viste, hvad der kan ske, hvis dette forslag går igennem tinget.

Dette lovforslag om en saltvandssø i Margrethe Kog, som vi behandler, har været vendt og drejet mange gange, og det har kostet over 1 mill. kr. at undersøge det. Skiftende miljøministre har besvaret mange spørgsmål i salen uden at vide, om det kunne lade sig gøre at lave en sådan sø, men på trods af det fremsætter man nu et forslag, hvor der er en masse uløste problemer.

Man ved ikke, om denne sø bliver ved med at være en saltsø, og man foreslår publikumsfaciliteter til 650.000 kr. på den del af diget, hvor der ingen færdsel må finde sted. Mon Vildtbiologisk Station, som forsvare fugle, kan acceptere, at man nu lige pludseligt ude i området har en masse mennesker rendende rundt for at kigge på fuglene?

Venstre er ikke miljøfjendsk. Vi har været med til at lave forlig om miljølov, vandløbslov, sammen med hr. Erik Holst, men vi fatter ikke, at man vil trække noget så unaturligt som en saltvandssø ned over hovedet på en befolkning, der som ingen anden kender naturens luner, men også dens skønhed. Vel, siger man, vi har vel råd til at være forsøgsobjekt, når EF vil betale halvdelen af udgifterne til søen samt publikumsfaciliteter i 1984-85-86. Jeg vil gerne spørge: hvem skal så betale efter den tid?

Vi afviser lovforslaget i nøje forståelse med den befolkning i området, der ikke forstår, at der er nogen, der har mere forstand på fugle, end de har.

Margrete Auken (SF):

Det, vi oplever i dag, er i virkeligheden en fantastisk sejr efter et meget langt og sejt arbejde og efter et arbejde, som det var svært at tro på at vi kunne komme igennem med, fordi det var meget hårde interesser, vi var oppe imod. Jeg vil godt have lov til at nævne én person, som vi også andre gange savner, men som man virkelig savner i dag, nemlig Jens Jørgen Bolvig. Uden Bolvigs indsats under hele dette arbejde er det ikke sikkert, det var lykkedes. Vi andre har været villige

medarbejdere, men det er virkelig Bolvigs indsats, at dette er kronet med held.

Som det blev sagt fra flere sider, er Vadehavet et af verdens betydningsfuldeste fugleområder. Det skorter da heller aldrig på ord om, hvor meget man vil gøre for det. Kæreste venner, det er, ligesom alle i verden vil have fred. Hvem vil ikke fred? På samme måde vil alle gerne være grønne og gøre noget for naturen, men når det kommer til stykket, begynder man at digte. Når man f.eks. siger, at de kan flytte andre steder hen, må man gøre opmærksom på, at alt dernede er fuldstændig udnyttet, at hver gang man tager noget, tager man fra nogle. De ideer, som f.eks. professor Kingo Jacobsen er kommet med, om at bygge et nyt stort forlandsområde eller lægge det i et stort område ude, kan vi gå videre til hr. Tørnæs med, der sidder dernede, og spørge, om fiskerne er så henvrykte for det, fordi det er et meget vigtigt område for fiskeyngel. Vi vil være modstandere af det, fordi selve vaden er en vigtigere biotop end forlandsområdet. Det synes jeg hører med. Hvis vi bygger mere ud end de to tunger, der skal laves for at lave noget forlandssikring, så tager man fra fiskerne og fra fiskene.

Der er mirakeldyrkere nok, de folk, der siger, at fuglene vender tilbage. Det er noget pjat, for det passer ikke, man har ingen eksempler på det. Jeg har forhørt mig rundt omkring, fordi det havde ikke været mærkeligt, om der havde været nogen, der gjorde det, for naturen opfører sig tit anderledes end beregnet, men der findes intet om, at fugle, der lever i saltvandsområder, vender tilbage. Men vi har været ude for, at folk højt placeret – jeg skal ikke nævne navne, for det kan man ikke være bekendt, for det er så groft – nærmest har bildt den lokale befolkning ind, at der dannede sig nyt vadehav. Ja, jeg har fået en fremstående kommunalpolitiker til at svare ja til et spørgsmål om, hvorvidt man troede, man kunne dige sig frem til England. I princippet, sagde han, kan man dige sig frem til England. Det er det, der hedder stort lokalt kendskab til naturen!

Selvfølge skal sikkerheden være i orden. Det er en forudsætning hos os alle sammen. Jeg skulle hilse og sige, at så vidt vi ved, er den det også. Der er ingen, der har påstået, at dette truer digerne. Da vi havde et møde i

[Margrete Auken]

fjor, blev det også helt klart sagt fra amtets side – dengang tænkte vi lidt anderledes, for da havde vi ikke denne regering – at der var ingen sikkerhedsproblemer. Den eneste indvending, man havde dengang, var, at det fra statens side var en forkert miljøinvestering. Nu lyder det anderledes.

Man skulle tro, de var ved at drukne dernede. Hvis man efter den sidste stormflod går hele reservoirsystemet igennem, er det fuldstændig grotesk. Jeg vil godt være med til at diskutere denne hævelse på 10 cm mellem dagligvandsreservoiret og højvandsreservoiret, men så skal vi altså hen i lidt mere saglige begrundelser end det dér hysteri.

Hvert 900. år vil alle reservoirer dernede være fyldt op. Lillevaden, der har en digehøjde på 2,05 m, har aldrig været i brug. Jeg synes, det hører med, inden dette bliver for pjattet.

Jeg kan godt se, at det kan lyde underligt, at vi pludselig fører de biologiske argumenter ind, selvfølgelig ikke over for det sikkerhedsmæssige, men vi føler en gang imellem, at vi er oppe imod nogle kræfter, der arbejder anderledes, og her har jeg nogle spørgsmål til ministeren.

Hvordan kan det være – disse mennesker arbejder nemlig dygtigere, end de argumenterer – at den flertalstilkendegivelse på finansloven i 1980 om, at vi skulle have åbne sidegrøfter til bedre afvanding og til hegning, har resulteret i et anlæg, som er fuldstændig overdimensioneret i forhold til denne løsning? Hvorfor er der ført el ud i området, hvis der skal grøftehegnes, og hvorfor har vi betalt for det? Hvorfor er pumpeanlægget derude dimensioneret dobbelt så stort som nødvendigt til en grøfteløsning? Hvorfor er der planer om at tilføre vandværksvand til kreaturvanding, hvis de skal drikke vand af grøfterne, som de har kunnet andre steder?

Jeg kan godt høre, det lyder mistænksomt. At der måske var nogen, der havde nogle andre interesser, ved jeg godt. Jeg har været mig til – det er en dårlig udvikling af mit udmærkede væsen – at når jeg står over for mennesker, som er mere spegede, end jeg er røget, virkelig at holde på lommerne og være på plads hele vejen igennem. Det er det, vi har været i denne sammenhæng. Vi bliver nok snydt alligevel, for de er mere røgede, end vi er spegede, men altså, alle de steder, hvor vi overhovedet har en mulighed for at

opdage, at det kan gå galt, skal der nogle krav ind, der sikrer, at miljøet har førsteprioritet i forhold til de landbrugsinteresser, der kort sigter på detaildræning. Så lad os dog bygge det hele og en okkerpøl ud igennem systemet til glæde igen for hr. Tørnæs og hans fiskere. Vi er meget spændte på, hvornår der kommer lyd fra den kant, sådan at der kunne komme en sammenhæng i venstres politik.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Fru Margrete Auken sagde, at fuglene ikke havde andre steder at flytte hen. Jeg vil gøre opmærksom på, at de tællinger, der er foretaget, kun er foretaget foran det fremskudte dige, andet har man ikke taget med. Hvis fru Margrete Auken vil læse andre end de ornitologer, der har vurderet disse tællinger, vil man se, at fuglene er flyttet andre steder hen.

Jeg blev ringet op forleden af en dame, som ikke engang er venstremand – hun er nok heller ikke Sfer – som boede ude ved Ballum. Hun spurgte: kunne du ikke fortælle hende fru Margrete Auken, at fuglene er flyttet ud til Rømdæmningen? Hr. Erik Holst oplevede jo, at fuglene er flyttet derud. Hvor er de fugle, der er ved Rømdæmningen, ellers kommet fra, hvis ikke de er kommet fra dette område? Der er plads nok dér, og de skal nok vende tilbage til det område igen.

Jeg vil også gerne sige, at fru Margrete Auken, når hun siger »Sådan noget pjat« om indvandsreservoiret, burde nok være kørt ned og have set, hvor meget vand der var ved den sidste meget lille stormflod.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg synes, det er en morsom beskrivelse af fuglene, at de under byggeriet pludselig opdagede, at der var noget, der hed Rømdæmningen, hvorefter de alle sammen rejste hen og slog sig ned dér. (*Protest*). Ja, de var der i forvejen, og så var der også nogle andre. Det er de andre, som ikke er der mere. Nu tager vi især hensyn til dem, der har levet på forlandet, fordi de skulle leve i et saltvandspræget miljø. De er der ikke mere. Der er ikke tale om, at der har stået sådan en stor række

[Margrete Auken]

ledige lejligheder ude på Rømødæmningen, som man så som husvild kunne flytte hen i midlertidigt, mens der var bygningsarbejde på ens eget boligareal. Sådan hænger dette ikke sammen. Det vil jeg godt lige gøre opmærksom på.

Jeg vil stadig væk godt høre om vandstande og reservoirer i forbindelse med den sidste storm, og også hvordan pumperne har været brugt. Og jeg vil gerne høre om Lille Vade var i brug.

Dohrmann (FP):

Den 27. maj 1977 vedtog et enstemmigt folketing, 153 tilstedeværende medlemmer af folketinget, en lov om et fremskudt dige for Tøndermarsken. Dengang var alle enige om, at den stadige trussel om oversvømmelse af store områder, herunder Tønder by, skulle imødegås. Den bedste måde, man kunne gøre det på, det var alle ligeledes enige om, var ved at etablere et fremskudt dige i modsætning til Ribediget, hvor man nøjedes med at forstærke det gamle dige. Baggrunden for, at det skulle være et fremskudt dige nede i Tøndermarsken, var indvandsproblemet. Det var der heller ingen der satte spørgsmålstegn ved.

De, der har sat sig lidt ind i forholdene dernede – og dér gør jeg en undtagelse, specielt for fru Margrete Auken – vil vide, at når det er stormvejr, lukker man slusen, fordi vandstanden er for høj. Når slusen er lukket, fylder Vidåens vand reservoiret bagved. Det siger sig selv, at i løbet af nogle dage, når der er strømmet meget indvandsvand til, opstår der et problem på den anden side af diget. Her er det altså, at man med stor forundring og bestyrtelse må konstatere, at det, som alle var enige om dengang, nemlig at holde vandet ude, er der gud hjælpe mig nogle der nu foreslår at det skal vi til at pumpe ind igen.

Så spørger jeg mig selv: hvad bevæger folk – en forhenværende miljøminister, o.k. det kan måske tilgives, for en miljøminister har ikke store forudsætninger for at bedømme kystsikringen – men hvad får en forhenværende trafikminister, hr. J. K. Hansen, som har været ansvarlig minister for kystsikring, til at gå med til at stå som medforslagsstiller til et forslag om at ødelægge den sikkerhed, som beboerne dernede i området har

opnået? Det forstår jeg ikke. Hvad bevæger en mand som hr. J. K. Hansen til at gå stik imod stort set alle i området, socialdemokrater som ikke-socialdemokrater, mod Højer-Tønder byråd, mod et enigt Sønderjyllands amtsråd, som siger, at dette projekt er sindsygt?

Altså mit svar skal være, at hele denne diskussion, man fører om fugle og lignende hensyn til natur, er det rene vrøvl. Det er et stort flipnummer med dobbelt f. Det, der er tale om, er, at man i Sverige og Vesttyskland har nogle grønne bevægelser, som har haft en vis vælgermæssig succes. Det kigger partierne herhjemme misundeligt på. Alle vil overgå hinanden med at påstå, at de er grønne bevægelser. En gammel pind er de. De har ikke større interesse for fuglebestanden, end alle vi andre har.

Nej det, det drejer sig om her, er, når fru Margrete Auken gør sig til stor talsmand for disse fugle dér, så kommer socialdemokraterne, for vi ved alle sammen, at de fleste socialdemokrater er meget sure over, at SF har haft en vælgermæssig fremgang ved det sidste valg, og springer uden at tænke på konsekvenserne i med begge ben.

Jeg havde den tvivlsomme fornøjelse forleden lørdag aften at høre hr. Erik Holst sige i Radioavisen kl. 18.30, at det var sandelig ikke noget, der gik ud over sikkerheden, for der var slet ikke tale om den sø dér. Ja men hvad er det for en sø, man så vil lave denne brakvandssø i? Det var vrøvl. Enhver ved jo, at det er et bestemt område, man påregner at kunne opbevare dette vand i, og hvis det, hr. Erik Holst sagde i Radioavisen sidste lørdag aften, er begrundelsen, så er alting ude.

Den socialdemokratiske ordfører sagde, at betingelsen for, at socialdemokratiet kunne gå med, var, at sikkerheden ikke bliver forringet. Hvis det er hr. Erik Holsts bemærkninger, et flertal i den socialdemokratiske gruppe har lagt til grund for at være med som forslagsstiller til dette lovforslag, vil jeg nok sige, at man er langt ude.

Jeg tror ikke en pind på, at miljøudvalget og miljøministeriet har nogen som helst ekspertise i denne sag. Der vil på min foranledning blive rejst en lang række spørgsmål i udvalget om offentlige arbejder, således at de fagfolk, som i sin tid rådgav os vedrørende etableringen af et dige dernede, bliver hørt.

[Dohrmann]

Jeg vil også opfordre deputationer og andre henvendelser, der vil komme, om at sende dem til udvalget om offentlige arbejder. Miljøudvalget og miljøministeriet er sikkert udmærkede på deres områder, men dette har man ingen forstand på, og derfor vil sagen blive undersøgt grundigt, hvis det bliver i udvalget om offentlige arbejder.

(Kort bemærkning).

J. K. Hansen (S):

Jeg kunne forstå på hr. Dohrmann, at han bekymrede sig meget om den holdning, jeg har til saltvandssøen i Margrethe Kog. Hr. Dohrmann kan godt spare sig sine bekymringer. Jeg har undersøgt denne sag, og det er derfor, jeg går ind i den. Men hr. Dohrmanns tale tyder på, at dér er det så som så med hr. Dohrmanns lokalkendskab. Jeg ved ikke, om hr. Dohrmann er klar over, hvor høj vandstanden var ved den sidste lille stormflod, vi havde, hvor man taler om, at der var en meget, meget høj vandstand. Den var på 1,54 dansk normal, og sikkerhedskvoten for ådigerne er 2,25.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Hr. J. K. Hansen påstår, han har undersøgt forslagens konsekvenser, såfremt det gennemføres. Må jeg spørge hr. J. K. Hansen, om han har spurgt sine egne forhenværende embedsfolk i ministeriet for offentlige arbejder? Har hr. J. K. Hansen været i kontakt med teknikerne i Sønderjyllands amtsråd, som også fraråder dette projekt? Hvis hr. J. K. Hansen kan bekræfte det, synes jeg, vi er nået et temmelig langt stykke hen ad vejen.

Hahn (CD):

Lad det være sagt straks: jeg har intet imod en saltvandssø, men forudsætningen er naturligvis, at den skal virke efter hensigten. En sådan saltsø må ikke på nogen måde kunne påvirke digets sikkerhed. Her er vi usikre. Det er nu et år siden, vi havde den store stormflod, men kun en uge siden, vi oplevede et spinkelt tilløb, men nok til at vise, at Vidåen ikke kunne komme af med sit vand. På grund af inddigningen af ferskvandsreservoiret er faren for et digebrud

endog meget stor, især når man tager tilsanding og foreskrevne bundkoter i betragtning. For disse foreligger der i øjeblikket dispensation. Blot der kommer regn, sender amtsvandløbsvæsenet digevagter ud. Er menneskene nu sikret 100 pct.? Nej, ingenlunde. Vidåen må afsandes. Enhver vil kunne forstå, at jo mere sand der er i åen, jo mindre vand er der plads til.

På Sønderjyllands vesteregner lever mange landmænd og andre, for hvem 10 eller 5 mill. kr. er mange penge. Det forekommer os påfaldende, når en tidligere minister på et møde med digelavene udtalte, at et dige på strækningen Ballum-Kolby står langt nede på listen. Den pågældende minister fik at vide, at området kunne risikere at blive affolket, hvis diget ikke bliver bygget.

Tilhængerne af et saltvandsreservoir er hovedsagelig fra København, men heller ikke medlemmerne af Sønderjyllands amtsråd, der ikke ville deltage i udgifterne til sikring af befolkningen på Sønderjyllands vestkyst, kan man tillægge større indsigt. Her tænker jeg på det omtalte Ballumdige.

Man peger fra de udtalte tilhængeres side på, at fuglene er forsvundet. De har sikkert blot forlagt deres residens og vil senere vende tilbage. Jeg har tidligere offentligt rost miljøfolkene for deres gode argumentation, men det er ikke nok kun isoleret at tænke på fuglenes interesser. Det kan nemlig ikke udelukkes, at området bag det fremskudte dige vil blive forvandlet til en stinkende sump, når der kommer saltvand indenfor, og hvad kan der ikke ske, når sluseportene lukkes og man har saltvand dér, hvor der skal være plads til vandet fra Vidåen?

Jeg vil opfordre forslagsstillerne til at udsætte behandlingen og genfremsætte forslaget om et par år, når alle er blevet klogere. Hvis man ikke er indforstået hermed, vil jeg opfordre ministeren for offentlige arbejder til at tage en samtale med sin kollega miljøministeren, så man sammen kan gennemgå de alvorlige aspekter for det forsvarlige ved en eventuel vedtagelse af forslaget.

Dræbye (RV):

Jeg vil godt indlede med et citat:

»At gribe ind i naturen er farligt. Det er endog meget farligt, og der er ikke tvivl om, at når vi nu gør det, må vi følge udviklingen

[Dræbye]

ganske nøje, således at vi sikrer os, at området ikke egentlig imod vores overbevisning fuldstændig skifter karakter. Jeg tror ligefrem, at man skal designe området mellem de to diger gennem udnyttelse af eksperter f. eks. på vildtbiologisk station, ...

Her har vi chancen for at skabe et enestående naturparadis, og det skal netop laves således, at det især tilgodeser de fuglearter, hvis hele tilværelse på træk fra nord til syd er afhængig af de store fødemuligheder, som netop findes i dette område.»

Det er et citat fra Folketingstidende, 2. samling 1976-77, sp. 4707, af den radikale ordfører, hr. Jens Jørgen Bolvig, ved førstebehandlingen af digeloven.

Jeg har trukket citatet frem for at sige til hr. Dohrmann, at det radikale venstres interesse i at sikre området imellem de to diger som naturområde ikke er af nogen ny dato, men stammer lige præcis fra vedtagelsen af digeloven i 1977.

Igennem adskillige år har vi prioriteret den menneskelige udfoldelse langt højere end naturen, og derfor er det jo nok ikke så overraskende, at en anden prioritering giver anledning til debat, således som det jo også er tilfældet i dag om anlægget af saltvandsøen.

Men sagen er jo, at anlægget af det fremskudte dige betød en ganske væsentlig reduktion af den del af Vadehavsarealet, der udgør det biologiske grundlag for en række rastende og ynglende fugle, en reduktion på omkring 1.100 ha. Der er heller ikke nogen tvivl om, at der er sket et fald i antallet af fugle i området. Det var et internationalt betydende yngle- og rasteområde for flere arter, og derfor er det en klar dansk forpligtelse at genetablere de vilkår, som diget har forringet. Det er ikke et spørgsmål, om netop disse fugle har fundet plads et andet sted. Det lader sig ikke bevise. Det, der er spørgsmålet, er, at der er sket en reduktion af et fugleområde på 1.100 ha, som vi delvis genetablerer med det forslag, der behandles her i dag.

Vi er fuldstændig opmærksomme på, at den lokale modstand mod projektet er stor, men vi må samtidig gøre opmærksom på, at de væsentlige lokale hensyn, sikkerheden ved stormflod udefra og indvandsproblemet fra Vidåen, er løst ved anlægget af det fremskudte dige, den nye sluse og reservoirerne til indvandet. Jeg vil godt tilføje til miljøm-

nisteren, at vi også i det videre arbejde vil være med til at påse, at den løsning og den udformning af saltvandsøen, vi får, ikke hindrer nogen form for digesikkerhed og indvandssikkerhed.

Begrundelsen for saltvandsøen findes i de nationale og internationale interesser, nemlig hensynet til den store fuglebestand, som levede af og på det tidligere forland. Det er også i den sammenhæng, de lokale indvendinger må ses. Derfor er det samtidig helt klart, at en beslutning må og skal træffes på landsplan, og at finansieringen af en sådan beslutning er en landspolitisk beslutning, eftersom det er vores nationale interesser, beskyttelse af naturværdierne og vores internationale forpligtelser, i øvrigt internationale forpligtelser, som også knytter sig til EFs fugledirektiv.

Det har under debatten være hævdet, at saltvandsindtaget er overflødigt, fordi det nye forland vil slikke til. Hvis det sker, vil der gå en periode på 15-20 år, og derfor er det netop vigtigt at etablere saltvandsøen nu, i hvert fald som en overgangsløsning, sådan at vi ikke i løbet af et par år får en væsentlig reduktion af fuglebestanden.

Der er også flere her i dag, der har gjort opmærksom på, at det ikke er muligt at få en saltvandsø til at fungere ordentligt – udtrykket stinkende hul er vist blevet anvendt et par gange. Der er ingen tvivl om, at erfaringer fra tilsvarende saltvandsøer i Holland modbeviser disse påstande. Det er muligt – det er konkret bevisligt – at få en saltvandsø til at fungere, og derfor synes jeg, man skal være opmærksom på disse erfaringer, når man uden videre og uden dokumentation siger, at dette vil blive et stinkende hul. Saltvandsøen er et spørgsmål om, hvorvidt vi alene, når vi prioriterer økonomisk, er indstillet på at prioritere vor egen arts udfoldelse, eller om vi af hensyn til vores overlevelse på lidt længere sigt også er indstillet på at prioritere naturen.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Vi hørte nu hr. Dræbye sige, at forslaget selvfølgelig skulle begrundes i hensynet til fuglene. Hvis vi nu prøver at følge den tankegang, så vil jeg godt spørge hr. Dræbye, som også er en af forslagsstillerne: hvorfor i

[Dohrmann]

alverden har man så ikke foreslået en udvidelse af forlandet foran det fremskudte dige i stedet for at gå ind i et projekt, som ingen aner konsekvensen af? Vi andre tror, det bliver en stinkende brakvandssø.

(Kort bemærkning).

Dræbye (RV):

Det har den begrundelse, at forlandet, som det er nu, og Vadehavet i det hele taget, tjener andre formål end blot at være opholdssted for fuglene. Det er samtidig også et udklækningsområde for fiskeyngel i ganske betydeligt omfang, og jeg tror bl. a., at hr. Tørnæs, som følger debatten så opmærksomt, vil erklære sig enig i, at det næppe er rimeligt i et område som Nordsøen at løbe nogen risiko for at begrænse udklækningsmulighederne for fiskeyngel. Jeg tør ikke sige, at det er bevist, at man vil begrænse dem, hvis man foretog en yderligere landvinding på forlandet, men det er givet, at det er udklækningsmuligheder for fiskeyngel, man vil begrænse, hvis det sker.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Jeg vil gerne stille hr. Dræbye et spørgsmål. Der blev sagt, at man havde eksempler på saltvandssøer osv. i Holland og andre steder. Jeg har da fået indtryk af – men vi har ikke set papiret endnu – at EF går ind i dette projekt, fordi det er et forsøg. Så vil jeg gerne have at vide: hvordan kan man så sige, at der findes en masse eksempler? Dette er noget helt nyt.

Hr. Dræbye sagde også, at vi altid havde prioriteret mennesker højere end dyr. Ja, i al den tid vi har bygget diger, har vi prioriteret mennesker højest, men dyrene er jo kommet af sig selv, og det, befolkningen siger, er, at de kommer jo af sig selv. Og de fugletællinger, som er foretaget, er jo kun foretaget i det område, hvor maskiner osv. har arbejdet, man har ikke talt i hele området rundt omkring. Der har været masser af tal fra andre sider, hvor der er talt fugle ved Rømødæmningen og længere sydpå, så fuglene er der.

(Kort bemærkning).

Dræbye (RV):

Jeg skal ikke gøre mig klog på, hvorfor EFs miljøfond har valgt netop det danske projekt ud som støtteværdigt, men det har man. Det synes jeg i øvrigt understreger vores forpligtelse til at varetage dette forsøg på en fornuftig måde. Der er en saltvandssø i Holland, og den fungerer, så vidt jeg er orienteret, udmærket.

Hr. Sønderby stillede mig et andet spørgsmål, nemlig om ikke fuglene alligevel får nogle muligheder, for det viser sig jo, at det får de altid. De fugle, som i særlig grad lever på den saltvandsbiotop, som det gamle forland var, får ikke umiddelbart nogen anden mulighed; de kan bruge andre områder af Vadehavet, men de får ikke nogen anden mulighed. Der er tale om en helt regulær begrænsning af deres muligheder, og det er den, vi delvis foreslår kompenseret; den vil selvfølgelig ikke blive kompenseret ved anlæg af et ferskvandsområde.

Steffensen (KrF):

Først synes jeg der er grund til at spørge: hvorfor dog sådan et hastværk med at få dette lovforslag gennemført? Det er en vigtig ting for os i kristeligt folkeparti, at vi i stor udstrækning og helst i de fleste tilfælde har væsentlig opbakning i befolkningen for disse miljøsager og for de tiltag, vi tager på miljøområdet. Derfor finder jeg det meget bekymrende, at hele den sønderjyske befolkning, i hvert fald via sine folkevalgte råd og sine derved folkelige organer, er imod dette. I hvert fald synes jeg, det er betænkeligt, at vi herindefra måske vil diktere den sønderjyske befolkning, på hvilke præmisser den skal være miljøbevidst. Det er vores opfattelse i kristeligt folkeparti, at ikke mindst den sønderjyske befolkning, som jo har levet med diger på godt og ondt gennem århundreder, også er opmærksom på problemet, og derfor mener jeg, det er rigtigt, at befolkningen som helhed er utrolig bevidst over for de værdier, som ligger i dette helt specielle område, som har en særlig karakter.

Derfor kunne vi have ønsket, at man så tiden lidt an, at man i stedet for gav sig tid til at se, hvor galt det går, for alle må erkende, at man har taget et område bort, som er værdifuldt for en lang række fuglearter. Det har man gjort på bekostning af, at man gerne vil have sikkerhed. Jeg sad selv i amtsrådet

[Steffensen]

på det tidspunkt og vil sige, at det er en entydig opfattelse i de sønderjyske folkevalgte organer, at sikkerheden må prioriteres højest. Det vil vi også gerne understrege i kristeligt folkeparti.

Men så har vi den opfattelse, at hvis man nu ventede et par år, kunne det være, man fik at se, at en lang række fuglearter vendte tilbage. Vi ved jo alle, at selv om vi får en saltso – det ved tilhængerne af saltsøen jo også – kan man umuligt skabe de forhold, man havde, før man byggede diget. Man kan formodentlig – og det er selvfølgelig ønsket – forbedre forholdene, men jeg mener, at man havde haft et langt bedre beslutningsgrundlag, hvis man havde ventet et par år; så kunne man se, hvordan det stod til.

Vi er helt klar over, at formålet med det fremsatte lovforslag ganske klart er at gavne fuglelivet i Vadehavet, det satte vi ikke spørgsmålstegn ved. Vi satte ikke spørgsmålstegn ved de mange organer og de mange foreninger, som har talt så varmt og så stærkt for disse ting. Vi mener bare, at det saglige beslutningsgrundlag ville have været noget bedre, hvis vi havde ventet 2 år.

Det er i sig selv et godt formål. Fuglene er jo en meget vigtig del af den natur, som omgiver os, og vi er helt enige i, at vi bør værne om dem. Spørgsmålet er så blot, om man får det ønskede resultat ud af det.

I lovforslagets bemærkninger er der anført en del om fugletællingerne, der er udført af vildtbiologisk station på Kalø, og de viser klart en tydelig nedgang i fuglebestanden. Der er flere usikkerhedsmomenter i denne analyse, synes jeg, men det er i hvert fald klart, at man, allerede før man begyndte at tænke på at bygge diger, måtte konstatere, at der var en nedgang. I 1978 begyndte man digearbejdet, og før den tid havde man også konstateret en væsentlig nedgang, nemlig fra 100.000 til f. eks. 60.000. Lad det nu ligge, jeg understreger blot, at beslutningsgrundlaget burde man være sikker på, når man lavede et sådant indgreb, som en saltvandssø vil være.

Det må også fremhæves, at man fra tilsvarende arbejde i Holland har erfaring for, at fuglene vender tilbage igen. Så kan man sige, som fru Margrete Auken var inde på, at vi tager noget fra andre områder. Det har vi gjort, erkendt, ved dette. Så er spørgsmålet, om vi får det tilstrækkeligt tilbage igen ved

at lave en saltvandssø. I hvert fald må man sige – det er også fremhævet af flere ordførere – at man burde også foretage tællingerne nord for og syd for det fremskudte dige.

Man kan selvfølgelig nok teknisk lave et sådant bassin, og man kan også fylde det op med saltvand, men jeg vil gerne sætte spørgsmålstegn ved, om man også får en tilstrækkelig gennemstrømning af det saltvand, man pumper ind.

En ting, som er vigtigere end noget andet for os, er, at man ikke på noget tidspunkt og noget felt sætter spørgsmålstegn ved sikkerheden, og derfor er jeg meget enig i miljøministerens bemærkninger om bemærkningerne til lovforslaget. Vi vil selvfølgelig gerne arbejde videre i udvalget med dette, men vi mener, der er nogle ting her, som vi må have på plads.

Det er vigtigt, at vi nu under udvalgsarbejdet, som vi selvfølgelig vil gå positivt ind i, får alle disse mange usikkerhedsmomenter belyst og afklaret på en sådan måde, at vi, når vi træffer beslutning om dette projekts eventuelle gennemførelse, i hvert fald kan være sikre på, at vi har gjort det på en baggrund, som vi kan forsvare, ikke bare over for os selv og vores egne intentioner, men også over for den sønderjyske befolkning.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Det, der især kalder mig herop, er den tilbagevendende påstand om et enigt amtsråd. Jeg vil godt her understrege, at selv om det havde været et enigt amtsråd, mener jeg, at dette område tilhører os alle – ikke engang danskerne alene, som det er blevet sagt flere gange. Men det er jo ikke et enigt amtsråd, og selv om man har en tilbøjelighed til at se bort fra en mindre repræsentation – og jeg kan ikke rigtig forstå, at kristeligt folkeparti er så interesseret i, at man ser helt bort fra mindre repræsentationer – så har faktisk SFs medlem af amtsrådet hele tiden støttet saltvandsindtaget dernede, og der har været mange andre. De stærkeste kræfter for at få denne sø har dog været mennesker dernede, som har arbejdet mest intenst med det, og som også har givet os de oplysninger, som gør, at vi er knap så nervøse for også den eventuelle 10 cm's forhøjelse af diget mellem de to reservoirer. Jeg har endnu ikke hørt

[Margrete Auken]

begrundelsen for dette. Hvis der kommer en begrundelse for, at det sikkerhedsmæssigt er uforsvarligt, synes jeg bestemt, den skal tages alvorligt, men jeg har ikke hørt den.

Så vil jeg godt sige om det med hastværket, at vi har faktisk hastværk, for hvis vi griber endnu mere reducerende ind i disse bestande, så er der sket noget. Der sker definitive ting hele tiden, og det eneste, vi kan gøre for at rette lidt op, er at lave det her og nu. Der er også fare for – og det går jeg ud fra at hr. Steffensen godt ved – at det gror til med rør, og så bliver det meget sværere at have med at gøre. Der kan udvikles den sump, der tales så meget om, det er der virkelig fare for, medmindre der på anden måde foretages nogle alvorlige ting dernede. Og så kan man sige: hvilke andre ting foretages der?

Jeg fortryder et udtryk, jeg brugte før, jeg fortryder det meget. Jeg kom til at sige, at det var pjat og hysteri. Hvis disse mennesker dernede virkelig er bange, er det klart, at man ikke må kalde det hysteri, man skal berolige dem, hvis det viser sig, at deres frygt er ubegrundet. Det, der lå bag det, jeg sagde, var, at det var en tilsløret argumentation, fordi man – eller i hvert fald nogle – havde andre interesser, og jeg burde have været mere åben ved at sige, at når der f. eks. føres el frem, når der graves så dybe kanaler, som der bliver, når man laver pumpeværk, i det omfang man gør, er det, fordi der er andre interesser, og man har været meget lidt tilbøjelig til at spille med helt åbne kort. Det er bl. a. noget af det, jeg håber på at ministeren vil komme op og forklare om anlægget i det nye kog dernede. Men jeg beklager udtrykket pjat og hysteri, hvis det bygger på virkelig angst. Det er klart.

(Kort bemærkning).

Steffensen (KrF):

Jeg ved ikke, om jeg brugte udtrykket et enigt amtsråd, men jeg er helt klar over, at fru Margrete Aukens partis repræsentant i amtsrådet har en anden opfattelse. Det er imidlertid også den eneste. Man kan sige, at det overvældende flertal i amtsrådet har haft den opfattelse.

Det, som jeg synes er bekymrende, er, at vi vedtager nogle love, som, med rette, hos mange mennesker skaber aversion mod

miljøsagen. Det bekymrer mig, fru Margrete Auken. Og jeg tør ikke fastslå nu, om det er forslagsstillerne eller den sønderjyske befolkning, der er helt sikker på, hvad der er rigtigt. Begge påstår jo, at det, de står for, er rigtigt. Det er det, jeg mener vi vil kunne få afklaret. Jeg synes ikke, man behøver at være så bekymret for det andet, for hvis det var således, at man var indstillet på at få disse ting grundigt undersøgt, inden man tog beslutning, kunne vi eventuelt lave noget med nogle fredningsbestemmelser for hele dette store område i 2 år.

Sønderby (V):

Jeg må lige sige, at jeg brugte også udtrykket Sønderjyllands amtsråd, jeg sagde ikke et enigt amtsråd, for jeg ved, der er én, der ikke er med. Men jeg vil gerne gøre opmærksom på, at hele amtsrådet med undtagelse af SF hele tiden er gået imod, at man skulle gribe ind på denne måde, også med medlem af folketinget hr. Taanquists stemme, da han sad i det sønderjyske amtsråd.

Nu kunne jeg da have lyst til at spørge hr. Taanquist, da han er til stede, om han ikke, dengang han var medlem af Sønderjyllands amtsråd, var enig med amtsrådet om, at man skulle gå imod. Nu er situationen anderledes. Jeg vil da gerne have at vide, hvad der har fået hr. Taanquist til at ændre mening.

Må jeg så også sige, når vi snakker om det sønderjyske amtsråd, at det har jo også været med til at finansiere området dernede, og derfor er det rimeligt, at man spørger. Miljøministeren har været nede at spørge, men det afvises stadig væk. Sønderjyllands amtsråd, Højer kommune og Tønder kommune har været med til at betale det dernede, og så vil man alligevel trække dette ned over hovedet på dem. Det er det, vi ikke rigtig synes om.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Det er til hr. Steffensen. Det med at undersøge grundigt er jo faktisk noget, der er blevet gjort nu gennem de sidste par år. Det kunne jo også være en grund til, at hr. Taanquist var blevet mere rolig ved det. Der er jo en mulighed for at blive klogere, når man sidder og udforsker nogle ting, og hvis vi nu kan få garanti for fra ministeren, at EF-tilskuddet ikke hænger i de her to dages tynde

[Margrete Aukén]

tråd, så får vi selvfølgelig lejlighed til at gå disse argumenter efter. Jeg mener ikke, vi behøver at lade det hele forfalde inden; det er faktisk det, hr. Steffensen argumenterer for, om ikke bevidst. Men hvis vi ikke gør noget aktivt i denne retning nu, går det galt til den anden side. Det er situationen, og det synes jeg man skal have med. Der er ikke tid. Det er forfærdeligt, at vi kommer i den situation, at vi ikke har tid til at vente, fordi det hele så er ødelagt. Så kan vi se, at hu hej, vi skulle have gjort noget, og så er det det bedste, vi kan komme i tanke om i øjeblikket. Det er jo situationen.

(Kort bemærkning)

Steffensen (KrF):

Jeg forstår godt tankegangen, fru Margrete Aukén, og jeg mener faktisk ikke, at jeg argumenterede for andet. Det er jeg ganske overbevist om.

Jeg vil godt sige, at grundlaget at kunne gøre det på før og undersøgelsen, der er foretaget, har jeg ikke sat spørgsmålstejn ved på noget tidspunkt. Det sagde jeg til fru Margrete Aukén i mit første indlæg, men det er da indlysende, synes jeg, at når vi har haft arbejdsmaskiner og megen trafik derude gennem de sidste år – og det er faktisk den første sommer, vi har haft bare nogenlunde ro derude – er det klart, at baggrunden for fuglenes tilstedeværelse er anderledes end dér, hvor de havde ro til i to år at komme tilbage. Det er det væsentligste, synes jeg.

Burgdorf (KF):

Da jeg ikke er medlem af miljøudvalget og derfor ikke kan deltage i udvalgsarbejdet, vil jeg gerne stille nogle spørgsmål til forslagsstillerne her ved første behandling, foranlediget af den entusiasme, som fru Margrete Aukén lagde for dagen, da hun her kaldte det en sejr for fruens synspunkter. For at ikke nogen skulle foranlediges til at tro, at Margrethe Kogen har fået navn efter fru Margrete Aukén, vil jeg sige, at det er en anden dansk dame, som har givet navn til den. Det er Margrethe Kogen og saltvandssøen, vi taler om i dag.

Det er jo en kendsgerning, at i århundreder, langt tilbage i historien, har man nede ved den sønderjyske vestkyst, nord og syd for grænsen, bygget diger. Når der så er gået

en årrække, har man bygget længere ude, og hver gang har der været fremskudte diger, og hver eneste gang er der kommet et forland, som er blevet befolket eller »befuglet« af fugle i massevis; det vil efter min bedste opfattelse også ske igen. Det mener befolkningen dernede på egnen, som jeg ikke bor så forfærdelig langt fra, også, og der er allerede tendens til, at det er ved at komme i gang.

Så finder man på noget så fremmedartet som at hente saltvandet helt langt ude. Jeg vil gerne have lov til at spørge: hvor langt skal man hente det saltvand ude? Hvor store dimensioner skal rørene have, og hvor ofte skal der pumpes? Hvor tit skal dette reservoir skiftes, hvor tit skal der være veksling dér? Skal det være med tidevandet ud og ind, eller hvordan? Og en ting mere, som ligger mig på sinde: vi ved, at vi får nok dette etableret – sådan er det med alle større projekter – men hvad vil den daglige drift koste? Hvad vil det koste på årsbasis at holde dette gående? Skal vi også pumpe saltvandet ud igen – det kan jo ikke blive stående derinde – eller skal det løbe ud gennem det ferskvandsreservoir, vi har, og så forplumre det, eller skal det måske ud i Vidåen og så ødelægge den også? Jeg er bange for, at vi får lavet noget roderi her, som vi ikke kan overse, og så er det da ærgerligt, at man til den tid – hvis jeg får ret, hvad jeg tror – har brugt de mange millioner på noget, som ikke bliver til noget. Jeg er bange for, at det bliver et saltkoger i lighed med det, man har haft tidligere, i gamle dage. Man lukker havvand ind og lader solen fordampe det, så har man saltet, og så får vi en pendant til Det Døde Hav i Israel, men det var vel ikke det, der var tænkt.

Så var det, jeg tænkte, at det er dog ærgerligt nu at bruge disse penge på et eksperiment, man ikke ved hvad bliver til. Kunne vi ikke bruge dem til en digesikring som den, hr. Hahn nævnte, oppe ved Ballum, som der er så stærk brug for?

Erik Holst (S):

Jeg vil gerne allerførst takke mange af ordførerne for de kloge, positive og venlige ord, som de har knyttet til dette forslag. Jeg vil også gerne takke ministeren for de pæne ord om intentionerne, der ligger bag ved lovforslaget, og som ministeren fandt både in-

[Erik Holst]

teressante og positive. Jeg glæder mig over, at ministeren fandt, det var et interessant projekt.

Jeg havde sådan set glædet mig til, at denne regering skulle have mulighed for selv at fremsætte lovforslaget og på den måde bidrage til, at folk ud over hele landet kunne se, at der var andet i denne regering end blot økonomisk nedskæring. Men all right, regeringen har ikke taget denne oplagte chance for at fremsætte et lovforslag, som lå udarbejdet i ministeriet, da den nuværende minister overtog det. Derfor vil jeg gerne benytte lejligheden til at takke, fordi den nuværende minister tillod, at vi, forslagsstillerne, fik dette, synes vi, udmærkede, gennemarbejdede, gennemtyggede og velundersøgte lovforslag, for det er jo, som det er blevet sagt af flere her i dag, et område, der interesserer os alle sammen. Der er ikke nogen, der er ligegyldig over for dette forslag. Der er nogle, der er usikre, og der er nogle, der er bange for, at det kan betyde en anelse af usikkerhed over for det dige, vi alle sammen her i folketinget var med til at bevilge i 1977, og hvorom vi dengang sagde: det er helt oplagt, at det er en fælles dansk opgave at bevare sikkerheden for det sønderjyske område. Det var et udtryk for fællesskab med sønderjyderne, det, vi dengang vedtog.

Der var været en anelse usikkerhed hos nogle af ordførerne, og her vil jeg gerne tage udgangspunkt i hr. Bo Kristensens indlæg. Jeg synes på mange måder – uagtet det var et konservativt indlæg, og de konservative jo er medlemmer af regeringen – at det var et meget positivt indlæg, hr. Bo Kristensen kom med, fordi han brugte de principper, vi har gældende her i folketinget under første behandling af lovforslag. Hr. Bo Kristensen sagde nemlig: vi må under udvalgsarbejdet have afklaret enkelte detaljer i forslaget, der er enkelte spørgsmål, som jeg gerne vil stille og så have svar på, bl.a. et spørgsmål om lugtgener; vi har set oppe ved Limfjorden, at der har været lugtgener, når der har været meget lavvandede områder. Når disse ting er afklaret, vil det konservative folkeparti tage endelig stilling.

Men jeg forstår, at det dækker ikke helt hr. Burgdorf. Nu er der jo mulighed for, at hr. Burgdorf kan gå ind i udvalget på en andens plads og dér stille alle disse detaljspørgsmål. Jeg tænker, hr. Burgdorf har væ-

ret medlem af folketinget i så mange år, at han ved, at under første behandling taler vi om de principielle ting, men jeg vil da godt sige, når jeg bliver spurgt direkte, hvor pumpestationen skal stå, og hvor stort røret skal være, at vi havde såmænd regnet med at tage vandet ind ca. en halv kilometer ude. Hvis hr. Burgdorf vil foreslå $\frac{1}{4}$ km, så lad os gennemgå det i udvalget, men lad os ikke ved første behandling, hr. Burgdorf, give os i lag med nogle detaljer, som hverken hr. Burgdorf eller jeg kan finde nogen særlig saglig begrundelse for i debatten her i dag.

Så har ministeren rejst et spørgsmål, som jeg absolut synes bør kunne rejses her. Nu er det ikke således, at vi lovgiver i bemærkningerne, men all right, det må være rigtigt, at man tager dette spørgsmål frem. Ministeren siger meget enkelt, at på side 6 står der – jeg citerer:

»Tærsklen ved dagligt reservoir og stormflodsreservoir skal kunne hæves, hvis det ud fra en biologisk vurdering skønnes hensigtsmæssigt.«

Jeg kan godt berolige ministeren og også andre i folketinget med, at der er ingen af forslagsstillerne, der havde tænkt sig, at der på noget som helst område skulle være en svækkelse i sikkerheden, eller at sikkerheden skulle nedsættes til fordel for biologiske arrangementer, selvfølgelig ikke. Det, der har været gjort, er, at man har set på området, man har talt fuglene dernede, og så kan vi da godt diskutere i udvalget, om de er talt rigtigt på de rigtige tidspunkter, som hr. Steffensen var inde på. Vi kan diskutere, om tilbagegangen i fugleantallet er så stor, som man siger, eller den er lidt mindre, og om fuglene er søgt et andet sted hen. Lad os bare få det undersøgt, og lad os få de ornitologer og biologer, der må formodes trods alt at vide noget sagligt og fagligt om disse spørgsmål, til at fremlægge deres viden for udvalget, der jo i sidste instans formodentlig sammen med folketinget skal tage den endelige beslutning. Lad os få dem til at fremlægge deres begrundelser for den vurdering, de har foretaget, og som vi har bygget forslaget op på i miljøministeriet.

Jeg vil gerne sige, at det var faktisk den socialdemokratiske ordfører, der i meget enkle synspunkter sagde, at det, der må være forudsætningen for, at folketingets flertal – jeg forstår, at der er et flertal for dette lov-

[Erik Holst]

forslag – kan gå ind for lovforslaget, er, at digesikringen under ingen omstændigheder forringes, at der ingen indvandsproblemer bliver med Vidåens oversvømmelser, at saltvands søen fungerer efter hensigten – ja, selvfølgelig – og at anlæg og drift pålægges ikke de lokale, men hele samfundet. Og da er det således, at efter at EF har set på dette projekt i forhold til andre projekter, har de betragtet det som så vigtigt og nationalt af så høj karat, at man er villig til at betale halvdelen af de udgifter, der er forbundet med etableringen. Den anden halvdel har vi såmænd regnet med i den forrige regering at vi fandt i miljøministeriet, således at det ikke direkte belastede finansloven med en udgift.

Det tredje, jeg vil sige, er, at det er en generel opfattelse hos alle os, der er forslagsstillere, at driftsomkostningerne må afholdes af fællesskabet. Det er altså ikke noget, man har tænkt sig at pålægge de lokale dernede. Det er hverken amtsrådet eller Højer kommune, der skal betale driftsomkostningerne. Det er landbrugsministeriets vildtforvaltning, der afholder de årlige driftsomkostninger.

Så vil jeg sige til hr. Sønderby: folketingets miljø- og planlægningsudvalg har været dernede. Vi har haft lejlighed til at se digeområdet, vi har set det, der tidligere var forland, og vi har haft lejlighed til at høre de lokale folkevalgtes synspunkter. Og det er da rigtigt, som hr. Sønderby siger, at de folkevalgtes synspunkter har været meget, meget negative i forhold til de oplysninger, vi har fået fra anden side.

Så siger man: vi er ikke sikre på, at disse oplysninger er helt rigtige, og vi er ikke sikre på, at det er korrekt at etablere et saltvandsindtag, som måske ikke kommer til at fungere rigtigt. Men det hjalp en del, da vi sagde til dem: I skal selvfølgelig ikke betale hverken driftsomkostninger eller anlægsomkostninger. Jeg tror ikke, det var et pengespørgsmål alene, men det var et udtryk for, at jeg følte, at jeg over for de folkevalgte måtte sige, at det var en fælles opgave for hele samfundet at løse også naturens problemer.

Må jeg lige sige til hr. Steffensen, at for 10 år siden, da vi fik miljøloven, var det således, at det var svært at råbe meget store dele af den danske befolkning op om, at naturen var ved at blive ødelagt mange steder. Det var fantastisk svært for os, men i dag er det således, at der selv i folketinget og selv i de

bredeste kredse i Danmark er meget stor forståelse for, at vi ikke lever videre på den måde, som vi levede i 1960'erne, hvor vi må sige at det var bl. a. naturen og dyrelivet, der betalte en meget stor del af de omkostninger, som var betalingen for de goder, vi fik herhjemme af materiel art.

Til sidst vil jeg sige tak til dem, der har udtrykt en positiv holdning over for et arbejde i udvalget, som selvfølgelig skulle kunne klare nogle af de spørgsmål, som er udestående, og som nogle har følt har været udestående.

Og til allersidst vil jeg sige, at der er ingen af forslagsstillerne, der ikke sætter sikkerheden og dermed samhørigheden med den sønderjyske befolkning over alle andre spørgsmål, også i det forslag, vi her har fremsat, men vi mener, det er så vigtigt at få reddet de ting, der kan reddes uden at lade andre synspunkter, som kan fremkomme dernede, måske landbrugsfaglige synspunkter, indgå i vurderingen eller nedprioriteringen af naturens egne muligheder for at overleve.

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Jeg vil gerne sige tak til socialdemokratiets ordfører og også til forslagsstillerens ordfører for de klare udtalelser på baggrund af mine udtalelser før om sikkerheden. Jeg har forstået det sådan, at disse udtalelser må jeg tolke i den retning, at man fjerner disse 3 linjer fra bemærkningerne, hvilket jeg gav udtryk for var en forudsætning for, at vi kunne arbejde videre med forslaget.

Den socialdemokratiske ordfører var inde på spørgsmålet om nogle partipolitiske betragtninger og gjorde også gældende, at det var en vældig chance for en minister med en holdning at tage fat på disse spørgsmål. Jeg vil da gerne sige, at det er en vældig chance i det hele taget at være i miljøministeriet. Men se, det at have en holdning forhindrer netop en miljøminister i at sige ja til hvad som helst. Der må altid ske en afvejning, og afvejningen her har klart – for mig i alt fald – slået fast, at vi har en international forpligtelse til at sikre vores fugleliv, og vi har også en national forpligtelse. Men det, der er sat spørgsmålstegn ved her, er, om forslaget vil virke efter sin hensigt, om det vil give det resultat, man har forudset.

[Miljøministeren]

Og så har jeg den holdning, at befolkningen må være med i disse opgaver og forpligtelser. Kristeligt folkeparti ønsker – og nu svarer jeg på det spørgsmål, der blev stillet partipolitisk – at naturbeskyttelsessynspunktet styrkes i et samarbejde med den lokale befolkning og ikke på tværs af den lokale befolkning. Her har vi stort set en samlet befolkning med dens myndigheder imod dette forslag, og det må da give stof til eftertanke hos socialdemokratiet og sandelig da også hos det radikale venstre og SF.

Fru Margrete Auken glædede sig heroppefra over en fantastisk sejr med dette lovforslag. Jeg vil ikke anfægte fru Margrete Aukens glæde, og jeg vil heller ikke anfægte fru Margrete Aukens meget positive intentioner i arbejdet med denne sag, men jeg vil alligevel gøre opmærksom på, at det er en sejr mod den lokale befolkning i det store og hele. Sikkerheden, siger fru Margrete Auken, er der da ingen, der vil anfægte, og fru Margrete Auken siger videre, at hvis der fremkommer bemærkninger eller udtalelser, der bekræfter, at sikkerheden her er i fare, må man se på det. Jeg er glad for de udtalelser.

Det, der er tale om her, er jo denne tærskel, der er omtalt i bemærkningerne. Det angår terrænhøjden mellem det nordligst beliggende permanente daglige reservoir og højvandsreservoiret, der foreslås indrettet som en saltvandssø. Højden af denne tærskel er bestemmende for, hvornår der sker en ekstra aflastning af Vidåsystemet i stormssituationer. Jo højere tærsklen er, des senere vil denne aflastning ske, og det er netop her, problematikken ligger. Der har været enighed mellem de interesserede myndigheder om, at tærsklen ikke må være højere end 1 meter over dansk nul. Det er denne højde, dette forslag giver mulighed for at ændre, og dermed falder hele den aftale, der foreligger mellem de lokale myndigheder og amtsrådet dernede om, at såfremt saltvandsreservoiret blev etableret på baggrund af det tidligere udarbejdede forslag, var sikkerheden i orden. Det falder med et brag til jorden, såfremt disse 3 linjer opretholdes.

Jeg vil godt i den forbindelse nævne et brev, jeg har fået fra amtsborgmesteren i Sønderjyllands amt. Han har gjort opmærksom på, at amtsrådet under ingen omstændigheder kan acceptere den nævnte ændring af projektet – og jeg citerer fra hans brev:

»Det i lovforslaget anførte om, at denne tærskels højde skal kunne hæves, hvis det ud fra biologiske vurderinger skønnes hensigtsmæssigt, vil i givet fald kunne ødelægge indvandsløsningen totalt, og det anførte er derfor ganske uacceptabelt for amtsrådet som vandløbsmyndighed.« Det er på denne baggrund, jeg som miljøminister må sige, at jeg ikke kan tage ansvaret for administrationen af en lov, der indebærer en risiko for, at sikkerheden for befolkningen bringes i fare.

Jeg forstår nu, at de udtalelser, der er kommet fra alle tre ordførere for de forslagsstillende partier, må tolkes sådan, at man har forstået og accepteret denne indvending.

Fru Margrete Auken var endvidere inde på, hvordan det kunne være, at man har ført el ud til området, og antydede, at der kunne være andre årsager til den holdning, som regeringen har. Lur mig, om ikke fru Margrete Auken overvejede landbrugsmæssige forhold.

Jeg kan blankt afvise, at der i denne sag er tale om, at landbrugsinteresser har vundet over naturbeskyttelsesinteresser.

Af bemærkningerne til digeloven fremgår det, at det område, hvori saltvandssøen tænkes anlagt, skal kunne fungere som indvandsreservoir for vandet fra Vidåen. Området forudsættes i øvrigt at have karakter af enten et tørt reservoir eller en sø, og ud af det kan man klart forstå, at der ikke har været tanker om, at det skulle anvendes til intensivt landbrug. Det kan ikke lade sig gøre, når det ligger sådan.

Sådan som debatten her er forløbet, og sådan som min konklusion er draget af de tre ordføreres indlæg angående digesikkerheden, må jeg konstatere, at der tegner sig et flertal for dette forslag. Økonomien i dette projekt er imidlertid meget nært knyttet til opnåelse af tilskud fra EF, og som det fremgår, gælder der snævre tidsfrister for opnåelse af EF-tilskud; disse snævre tidsgrænser ligger her i november måned. Jeg vil derfor gerne tilkendegive, at jeg straks vil tage initiativ til forhandlinger med EF-Kommissionen for at sikre, at der kan opnås EF-tilskud. En aftale med EF vil blive indgået under forud sætning af, at lovforslaget endeligt vedtages.

(Kort bemærkning).

Erik Holst (S):

[Erik Holst]

Må jeg ikke først og fremmest sige tak til ministeren for tilsagnet om, at man vil søge at få forlænget fristen for EF-tilskuddet. Dernæst vil jeg sige, at vi vil da gerne tage under overvejelse at fjerne tre linjer fra bemærkningerne til § 1 i lovforslaget. Jeg går ud fra, at fjernes disse tre linjer, vil miljøministeren kunne gå ind for lovforslaget.

Jeg lyttede meget nøje efter, hvad miljøministeren sagde både i sit første og i sit andet indlæg, og så vidt jeg kunne høre – men bevarer, jeg kan da have hørt forkert – havde ministeren kun én eneste indvending mod dette lovforslag, og det var tre linjer i bemærkningerne. Vi vil tage under overvejelse eventuelt at fjerne de tre linjer, og jeg går ud fra, at ministeren så heroppefra kan bekræfte, at han og regeringen går ind for lovforslaget.

Karl Nielsen (S):

De, der har fulgt debatten i pressen i det sydvestjyske område og i lokalradioen, havde nok den opfattelse – det havde jeg også selv – at denne debat ville blive meget hård. Jeg synes, at langt de fleste ordførere har udtalt meget stor forståelse for det forslag, der er fremsat, måske lige bortset fra hr. Dohrmann fra fremskridtspartiet.

Hr. Bo Kristensen havde et meget godt indlæg, og man kunne nærmest få det indtryk – og det skulle da kun glæde mig, hvis det var tilfældet – at der var dele af det konservative folkeparti, som ville støtte forslaget. Jeg ved ikke, om det er helt rigtigt opfattet.

Hr. Sønderby var bl.a. inde på, at professor Kingo Jacobsen har udtalt sig meget stærkt imod forslaget, og det har jeg også bemærket i pressen. Denne hr. Kingo Jacobsen er uden tvivl en meget dygtig og klog professor, men jeg synes, vi skal erindre os, at han ikke er økolog. Jeg synes ikke, det er rigtigt at tage denne Kingo Jacobsen til indtægt, som om han ved alt om økologi.

Hr. Dohrmann sagde, at socialdemokraterne havde fået meget travlt med at springe på dette forslag for at tækkes SF. Det er selvfølgelig ikke rigtigt. Allerede under behandlingen af digeforslaget fremsatte vores ordfører mange rigtige bemærkninger om, at vi endelig skulle sikre fuglelivet.

Hr. Steffensen var inde på, at vi kunne se tiden an, og det kan i mange situationer være

rigtigt, men jeg tror, det vil være meget forkert i denne sag. Dels flygter og flytter der flere fugle, og flere fugle går til, dels vil der ske en forforskning af det område, hvor søen skal anlægges. Saltet vil forsvinde, og det vil være til skade for projektet. Også af den grund haster det med at få dette gennemført.

Jeg vil da også godt takke ministeren. Jeg har opfattelsen af, at ministeren faktisk ser meget velvilligt på projektet, når vi får ændret det med tærsklen, og det vil ikke volde vanskeligheder fra vores side.

(Kort bemærkning).

Ole Bernt Henriksen (KF):

Mit partis ordfører fik desværre forfald, derfor vil jeg svare hr. Karl Nielsen.

Det er jo således, at når der bliver fremsat lovforslag, som har en god og redelig hensigt, har vi for skik at tage pænt imod dem og behandle dem loyalt i udvalget, hvilket jeg er sikker på at den forhenværende miljøminister vil give mig ret i. Men det er da indlysende, at vi ikke kan sige, om vi kan gå ind for gennemførelsen af dette, før vi har været gennem undersøgelser, og jeg forstår, at det kan i hvert fald hr. Erik Holst heller ikke, hvis jeg forstod ham rigtigt, så det kan ikke være anderledes.

Men så var der en ting, som nok kunne kalde mig herop, og det skyldes sikkert uvidenhed. Hr. Erik Holst nævnte noget, der fik mig til at forstå, at der måske var en anden bevillingsprocedure i sådanne spørgsmål. Det er ikke mig bekendt, at driften af dette her ikke skal på finansloven, men skal afholdes af miljøministeriet. Sådan faldt ordene faktisk, og det gjorde mig lidt mystificeret. Og så fik jeg lyst til at blive oplyst om, hvorvidt der findes andre bevillingsprocedurer i sådanne sammenhænge eller der foreligger en fortealelse.

(Kort bemærkning).

Erik Holst (S):

Der foreligger ingen fortealelse. Jeg vil sige til hr. Ole Bernt Henriksen, at det er ikke nogen ny procedure. Det, vi sagde, og det, der står i lovforslaget, er, at de 5 mill. kr., som EF formodes ikke at ville yde, tages som besparelser i miljøministeriet.

(Kort bemærkning).

Ole Bernt Henriksen (KF):

Det synes jeg er en meget interessant bemærkning. Den tidligere minister mener, at der kunne spares 5 mill. kr. på miljøministeriets konto under den tidligere regering. Det er da en meget interessant bemærkning.

Sønderby (V):

Jeg tror, det var hr. Karl Nielsen, der sagde, at det havde været en hård debat. Så hård har den vel heller ikke været, men det er da rigtigt, at den har været hård i aviserne, og det hænger sammen med, at det ikke kun er en bestemt politisk organisation eller en bestemt gruppe af mennesker i det område, som bliver berørt af dette forslag, det er over hele linjen. Man kan ikke rigtig forstå, at sådan noget skal trækkes ned over hovedet, for man ved af erfaring, som jeg sagde i mit første indlæg, at de problemer, som nu er rejst af ornitologer osv., er problemer, vi har haft i århundreder, og de er blevet løst hver gang. Derfor kan man ikke rigtig forstå, at der lige pludselig er nogle folk, der er så meget klogere end dem, der i århundreder har levet i naturen.

Må jeg så sige til hr. Karl Nielsen og til hr. Erik Holst, at der blev opstillet 4 krav. Et af dem var sikkerheden, og det er vel stadig væk det, det drejer sig om. Og så må man få den kunstige sø til at virke. Det har vi ingen beviser for, men det er da rigtigt, som hr. Erik Holst sagde i sin svartale, at vi må stille alle de spørgsmål i udvalget, og at vi må få disse folk til at komme i udvalget. Jeg vil også som svar til hr. Karl Nielsen sige, at jeg håber, professor Kingo Jacobsen vil komme i udvalget, for han er trods alt geolog, han er manden, der ved, hvordan sådan noget fungerer, og det er vel også hans vurdering, der har fået socialdemokratiet til at skrive de tre linjer i bemærkningerne om at få denne tørskel hævet, så man fik en højere vandstand i søen.

Det er altså nok nødvendigt at få et meget, meget grundigt udvalgsarbejde om dette lovforslag.

Må jeg så også sige om hele bevillingssystemet – for det forstår jeg heller ikke – at jeg håber, fhv. miljøminister Erik Holst senere vil forklare det. Jeg forstår ikke rigtig, at man har et miljøministerium og nu trækker

nogle penge ud af det. Hvor man vil trække dem ud, kan den nuværende miljøminister måske svare på.

Så har jeg da endnu ikke set noget papir på, at EF har bevilget pengene, men det må da være en betingelse for lovforslagets gennemførelse. Det hele falder jo fra hinanden, hvis alle de ting ikke falder på plads.

Og så alt det med publikumsfaciliteter og alle de ting, som vildtbiologerne har fundet ud af man skal have! Samtidig har vildtbiologerne jo sagt, at dette område ikke må betrædes, turister skal holdes væk fra det område, hvor man vil lave disse publikumsfaciliteter. Der er altså mange ting i dette lovforslag, og de 4 krav, som hr. Karl Nielsen stiller til det, er i hvert fald ikke opfyldt endnu. Måske kan udvalgsarbejdet opfylde dem, men det er jo en betingelse for, at hr. Karl Nielsen vil gå ind for forslaget.

Så vil jeg sige, at vi har overhovedet ikke diskuteret landbrugsproblemer, fru Margrete Auken, i forbindelse med dette lovforslag, men vi har drøftet det i miljøudvalget før. Fru Margrete Auken snakker om elektriske ledninger osv., men at de elektriske ledninger eller kabler, der skal gå til denne saltvandspumpe, skal tages i Tyskland, forstår jeg heller ikke, men det kan vi selvfølgelig også drøfte i udvalget. De kommer i øvrigt nok fra nogle atomkraftværker i Tyskland, så det kan være, vi ikke engang skal bruge den strøm dernede. Det er så en anden ting.

Margrete Auken (SF):

Der er noget, der tyder på, at vi kommer meget vidt omkring under udvalgsarbejdet. Jeg håber, at flertallet vil sikre, at vi får forslaget vedtaget på et tidspunkt, inden vi får rodet atomkraften ind i det også.

Jeg vil lige sige til hr. Sønderby, at der er ingen sønderjyder, der skal have hovedet i saltvand, det er fuglene, der skal have hovedet i saltvand. Man ved jo ikke, hvad de kan begynde at tro dernede, sådan som der bliver talt om det her.

Jeg vil godt sige om de famøse 3 linjer, som – hvad var det, amtsborgmesteren havde skrevet? – i givet fald kunne ødelægge indvandsløsningen totalt: ja men hvis det er rigtigt, altså ikke at amtsborgmesteren har skrevet det, for det tvivler jeg ikke på, men at det kan ødelægge det hele, så siger det sig selv,

[Margrete Auken]

at vi ikke skal lave det. Jeg har bare meget svært ved at forstå, at disse 10 cm's forhøjelse af tærsklen fra 1 m til 1 m 10 cm, hvorved sikres, at det kun bliver 4-5 gange om året, området bliver overskyttet af ferskvand – det vil sige, at man sikrer saltvandssøen bedre – at disse 10 cm's forhøjelse ud i Vidåsystemet vil betyde, at det hele bryder sammen. Husk nu, at sikkerhedskoten ligger på 2,25 m, og nu snakker vi om 1,10 m. Vi har ikke været ude for endnu, at vandstanden har været over 2,05 m, for det er tærsklen ind til Lille Vade, reservoiret derinde. Det må derfor være nogle andre ting, der bryder sammen, men så skal vi have det frem. Hvad er det så? Er det så nogle dræningsinteresser? Hvordan ligger de i forhold til dette? Det er en anden problematik, men det skal så belyses, hvad det er for noget, der er på højkant.

Og så kommer jeg til mysteriet om elledningerne. Hvis det er elledninger til pumpen, er det en stor, ny oplysning. Det er ikke det svar, vi har fået hidtil, når vi har spurgt. Jeg har heller ikke før hørt det med vandingen derude, og hvorfor pumpen skulle være dobbelt så stor. Selvfølgelig skal der meget el ud til en dobbelt så stor pumpe som den, der er brug for. På den måde kan vi jo nok få lidt sjov, men det kan vi bruge udvalgsarbejdet til at få gennemgået.

Jeg synes, det er smukt at høre, at vi blankt kan afvise, at landbrugsinteresser har vundet over naturinteresser nogen steder i denne sag, og jeg vil håbe, at det udvalgsarbejde, der kommer, bekræfter, at det forholder sig sådan. Det vil være meget betydningsfuldt og spændende, også når vi skal snakke om fredningen i Tøndermarsken, hvor der er disse meget store trusler i forbindelse med okkerproblemerne plus trusler mod det ekstensive landbrug, der i øjeblikket drives i området, som er et meget fornemt fugleområde, at få det her checket hele vejen igennem. Vi vil bede alle om at snakke åbent, sådan at det ikke bliver mistænkeliggørelse det hele, og den formulering vil i givet fald kunne ødelægge indvandsløsningen totalt. Der skal være åben snak om, hvad det betyder, for at det giver mening og vi ikke havner i en skinger tone i forhold til hinanden med det her forslag.

Jeg håber altså på et, hvad hedder det, godt og konstruktivt udvalgsarbejde, der

tager ende på et rimeligt tidspunkt. Ellers bliver vi nødt til at sørge for, at det gør det.

Dohrmann (FP):

Det mest positive, der er sagt i denne debat, vil jeg gerne rose hr. Erik Holst for at være kommet med. Hr. Erik Holst sagde nemlig, at der var mange, mange spørgsmål, der stadig væk er uafklarede. Det har jeg opfattet således – jeg håber, det er rigtigt opfattet – at hr. Erik Holst som ordfører for forslagsstillerne ved at lytte til de argumenter, der er kommet her i dag, også på forslagsstillerens vegne er kommet i tvivl om rigtigheden af dette forslag. Det håber jeg er rigtigt. Lad mig sige det på den måde, at hvis hr. Erik Holst og de to andre partier, der står som forslagsstillere her, virkelig vil gå ind i det opklaringsarbejde, som forestår, med åbent sind og eventuelt på et givet tidspunkt, hvis det viser sig, at vi andre har ret, vil være villige til at trække det her forslag tilbage, så synes jeg, at der er opnået en hel del.

Med hensyn til, hvad hr. Karl Nielsen sagde, nemlig vedrørende de forudsætninger, man fra socialdemokratiets side har opstillet for at gå ind i det projekt her, og de 4 betingelser, han nævnte, bl.a. sikkerheden, mener jeg også, at det må ligge således, at hvis det kan bevises, at det går ud over sikkerheden, så er man ikke med på dette forslag mere, og så er man villig til at droppe det. Det synes jeg er vældig positivt.

Jeg er enig i, at der er mange ting, der skal afklares, måske af mindre betydning, men alligevel. Et spørgsmål, som jeg mener bør stilles, er, hvorfor det københavnske ingeniørfirma, som har arbejdet en del med det her, har rettet henvendelse til de tyske elforsyningsselskaber om levering af strøm til den pumpe. Jeg er bekendt med, at danske selskaber, som mener at kunne levere strømmen betydelig billigere end tyskerne, overhovedet ikke er blevet spurgt. De er endda gået så vidt, at de har sendt et brev og spurgt, men de har aldrig fået svar. Det er ikke noget, jeg behøver at have svar på i dag, men der er mange uafklarede spørgsmål i hele denne sag.

Miljøministeren bemærkede, at hvis 3 linjer faldd ud, så kunne han tilslutte sig forslaget. Er det korrekt opfattet, hr. minister? Jeg synes nok, at det er en nyhed, hvis man lige

[Dohrmann]

pludselig fra regeringens side er villig til at gå med på dette forslag.

Jeg vil til slut sige tak til hr. Burgdorf, fordi han var klar i sit ordvalg, men det forbavser mig temmelig meget, at den konservative partiordfører faktisk har sået tvivl om, har sat spørgsmålstejn ved, hvorledes det konservative folkeparti vil forholde sig ved en eventuel afstemning her i folketingssalen.

Anden næstformand (Mette Madsen):

En kort bemærkning til hr. Sønderby. Må jeg lige erindre ordførerne om, at man ikke taler direkte til medlemmerne og ikke direkte til ministeren.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Der er 3 punkter, jeg ikke rigtig har fået svar på. Jeg forventer, at vi får svar nu. Jeg mener ikke, at alle problemerne i lovforslaget er løst, fordi hr. Erik Holst vil trække de 3 linjer ud. Det er rigtigt, som det blev sagt af miljøministeren, at Sønderjyllands amt ikke kan leve med det, men Sønderjyllands amt har ikke sagt, at man kan leve med alt det andet. Hr. Karl Nielsen sagde, at 4 krav skal opfyldes, og at vi skal være sikre på, at saltvands søen virker. Hvordan kan man være sikker på det ud fra disse ting?

Jeg vil sige med hensyn til alle de andre spørgsmål, at dem må vi få besvaret i udvalget.

Fru Margrete Auken sagde fra talerstolen, at hvis det varede for længe i udvalget, så måtte man jo stoppe det. Skulle det forstås således, at det flertal, som har vist sig her, på et eller andet tidspunkt i miljøudvalget siger, at nu vil man skrive betænkning, mens der endnu er spørgsmål og svar? Så er der i hvert fald tale om en helt ny linje. Alle ordførere, også socialdemokratiets ordfører, har erkendt, at der er mange ting, der mangler oplysning om, og derfor kan fru Margrete Auken ikke fra folketingets talerstol sige, at så må vi stoppe arbejdet, så må vi blive færdige.

(Kort bemærkning).

Karl Nielsen (S):

Det er et svar såvel til hr. Sønderby som til hr. Dohrmann.

Det er rigtigt, at vi har opstillet 4 forudsætninger. For det første må sikkerheden ved det fremskudte dige ikke forringes. Der skal være den samme sikkerhed. Det mener vi er opfyldt allerede nu. For det andet må indvandsproblemerne ikke forværres. De skal være, som det er forudsat. Vi mener også, at dette er opfyldt. Vi siger for det tredje, at staten skal betale samtlige omkostninger og driftsudgifter. Det er også opfyldt. Så er der punkt 4 tilbage. Det er, at saltvands søen skal fungere. Det kan jeg ikke stå og sige her i dag, men jeg tror efter den undersøgelse, der allerede er foretaget, og de udtalelser, der foreligger fra folk, der har kendskab til det, økologer, meget stærkt på, at det kan fungere. Det er klart, at det vil vi komme meget, meget dybere ind i under udvalgsarbejdet, men for mig er det helt klart, at alle 4 forudsætninger kan opfyldes. De 3 er opfyldt, og den 4. bliver opfyldt under udvalgsarbejdet, det er jeg overbevist om. Jeg er også overbevist om, at projektet bliver gennemført.

Erik Holst (S):

Til hr. Ole Bernt Henriksen. I afsnit 2.8. i bemærkningerne til lovforslaget står der, hvad forslagsstillerne forestiller sig vedrørende finansieringen, og jeg tillader mig at læse højt:

»Den danske del af udgifterne skulle holdes inden for miljøministeriets ordinære bevillingsrammer.«

Dette har ikke noget med ny bevillingspraksis at gøre, men som hr. Ole Bernt Henriksen ved, er jeg jo ikke, og heller ingen af de andre forslagsstillere, medlem af denne regering, og det skal ikke være os, der pålægger den yderligere udgifter uden at pege på, hvorledes vi ville have løst problemet, hvis vi havde siddet med regeringsmagten i dag.

Så vidt jeg kunne høre, tager hr. Sønderby og hr. Dohrmann fat på udvalgsarbejdet nu og siger, at der er mange uafklarede spørgsmål. Alle detaljerne plejer vi at afklare under udvalgsarbejdet. Det, vi måske kunne have ønsket, var en lidt klarere stillingtagen fra venstres side.

Derfor var jeg glad for den måde, de konservative tog det på, idet de siger, at det jo må afhænge af udvalgsarbejdet. Det forstås således, at man har en positiv holdning til intentionerne, ganske som miljøministeren

[Erik Holst]

havde det. Det var det, jeg takkede for i første omgang, og det vil jeg gerne benytte lejligheden til at takke for endnu en gang, og jeg må gå ud fra, at vi nu har mulighed for at fjerne de 3 linjer. Hvis det viser sig, at de er forkerte, så må de sandelig ud hurtigst muligt. Der er ikke nogen i folketinget, der kan være tjent med et lovforslag, der i bemærkningerne omtaler ting, der ikke er fuldt ud korrekte.

Jeg må sige tak for det tilsagn, jeg må formode lå i miljøministerens vurdering af situationen, hvis de 3 linjer kom ud, fordi det vil betyde, at miljøministeren og regeringen går ind for forslaget.

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Må jeg med hensyn til økonomien bekræfte den udlægning, hr. Erik Holst her kom med. Det ligger sådan, at man fra EFs side har tilbudt et tilskud på 50 pct., op til ca. 5 mill. kr. De resterende penge bliver betalt af miljøministeriets almindelige driftsbevillinger på dette område.

Jeg skal svare hr. Erik Holst på den konklusion, der blev draget, og dermed mener jeg også, at jeg har svaret på hr. Dohrmanns spørgsmål.

Hr. Erik Holst drog den konklusion, at da jeg kun havde én indvending og det var disse 3 linjer, så måtte man tolke mine udtalelser sådan, at hvis de kom ud, så kunne jeg stemme for forslaget, så kunne regeringen stemme for forslaget. Nu kender jeg hr. Erik Holst meget godt, og han kender også mig, og vi ved begge, at det lå der aldeles ikke i de udtalelser, jeg kom med. Hvis hr. Erik Holst tænker på, hvad jeg sagde i første omgang, og hvad jeg sagde i anden omgang, vil han erkende, at jeg sagde det på den måde, at jeg ikke kunne tage ansvaret for at administrere en lov, der indebærer, at sikkerheden for befolkningen kan bringes i fare. Det var på den baggrund, jeg bad om at få disse 3 linjer fjernet. Jeg er meget tilfreds med, at de 3 linjer nu er fjernet, og det takker jeg for. Dermed er mit tilsagn som administrator i miljøministeriet selvfølgelig også givet til at sikre gennemførelsen af dette lovforslag, som et flertal eventuelt vedtager; det skal der ikke herske tvivl om.

Må jeg sige, at mit svar til hr. Erik Holst angående min holdning til forslaget og der-

med regeringens holdning til forslaget var, at det er en afvejning, vi er inde på. Jeg henviste til vore internationale forpligtelser og til vore nationale forpligtelser til at sikre fuglebestanden. Jeg nævnte på den anden side den vældige problematik, der ligger i at gennemføre et lovforslag, hvis resultat vi ikke er helt sikre på stemmer med intentionerne. For det andet – det er meget væsentligt – sker det uden om den lokale befolkning, og jeg gjorde meget ud af at pege på, hvor væsentligt det er for os netop i sådanne miljøspørgsmål at have den lokale befolkning med os. Det var på denne baggrund, sagde jeg, at regeringen ikke kunne tiltræde forslaget.

(Kort bemærkning).

Erik Holst (S):

Vi må som forslagsstillere være sikre på, at vi har forstået ministeren rigtigt.

Når ministeren siger, at der er en afvejning i de vurderinger, man anlægger, så må vi forstå det således, at ved en afvejning kan vægten gå ned til den ene side, men den kan så sandelig også gå ned til den anden side.

Jeg forstod ministeren således, at hvis de 3 linjer bliver stående, altså hvis et folketingsflertal finder, at disse 3 linjer skal blive stående, fordi de er korrekte, så vil han ikke administrere loven. Skal jeg forstå det således, at ministeren agter at gå ud af regeringen, eller at regeringen agter at gå af, såfremt vi opretholder de 3 linjer? Eller skal jeg forstå det således, at fjerner vi de 3 linjer, så er der ingen saglige begrundelser for ikke at gå ind for dette lovforslag, hvis intentioner ministeren talte så varmt for, at jeg blev ganske rørt?

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Når et folketingsflertal og de 3 partier, som har fremsat dette forslag, klart har sagt, at forudsætningen for at gennemføre dette forslag er, at digesikkerheden ikke bringes i fare, hvordan skulle jeg som miljøminister så kunne administrere en lov, der gjorde det?

(Kort bemærkning).

Erik Holst (S):

Der er ingen af forslagsstillerne, der er ikke én af ordførerne, der har anbefalet folketetinget at stemme for et lovforslag, som an-

[Erik Holst]

fægter digesikkerheden. Det må stå fast. Ingen i dette ting har sagt det. Jeg må derfor forstå ministerens vurdering således, at hvis det nu viser sig, at disse 3 linjer er korrekte, og at det er en forkert vurdering, at der skulle være fare for digesikkerheden, så at de 3 linjer bliver stående, så går jeg ud fra, at ministeren vil administrere lovforslaget, nøjagtigt som folketingets vedtager det og med folketingets udtalelser og med folketingets vurdering af tingene. Eller skal jeg alligevel være i tvivl om, hvorvidt ministeren vil administrere de love, folketingets flertal har vedtaget, fordi ministeren føler, at der kunne være en usikkerhed i et par linjer, der måske kunne anfægte hans nattesøvn?

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Jeg skal kort sige til hr. Erik Holst, at folketinget ønsker ikke en lov, der anfægter digesikkerheden. Jeg kan ikke administrere en lov, der anfægter digesikkerheden. Der er enighed i folketinget om den sag.

Den anden ting, jeg vil præcisere meget stærkt, er, at man har givet tilsagn her fra folketingets talerstol om, at disse 3 linjer fjernes, og det er baggrunden for, at vi kan komme i gang med udvalgsarbejdet.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Det bliver jo en spændende debat, og når den er så spændende, så er det, fordi de 4 krav, hr. Karl Nielsen rejste, er ved at komme i fokus. Hvis hr. Erik Holst trækker de 3 linjer ud, så giver jeg professor Kingo Jacobsen ret, så bliver det en stinkende saltsø, og så bliver det 4. krav ikke opfyldt, at saltvands søen skal virke. Derfor er socialdemokratiet og forslagsstillerne nu i konflikt, fordi Sønderjyllands amt har sagt, at sikkerheden ved det fremskudte dige er i fare. Jeg har ikke sagt, at det, at man borer et rør igennem, skaber usikkerhed. Det, der skaber usikkerhed, er, hvis man laver den tærskel, det har Sønderjyllands amt sagt. Den vil hr. Erik Holst tage ud, men så risikerer man, at saltvands søen ikke virker, at det bliver en stinkende sump, som eksperter har sagt.

Det er derfor, vi kommer i en konflikt: hvis man tager det ene ud, så virker det andet ikke, og hvis man tager det andet ud, så virker det ene ikke. Derfor kan man kun få

de 3 af de 4 krav opfyldt, og så må man jo lade lovforslaget falde.

Anden næstformand (Mette Madsen):

Nu er der bedt om en række korte bemærkninger, og ordførerne får ordet i tur og orden.

Margrete Auken (SF):

Til hr. Sønderby. Vi har ikke sagt, at det hele bryder sammen – vi bruger nemlig ikke sådan nogle ord – hvis de 10 cm eller 9 cm, eller hvor meget det nu kan blive, ikke kommer på. Vi har sagt, at det kunne blive bedre, hvis vi kunne tage hele området til saltvands sø. Det har vi ikke forlangt. Vi har ikke sagt, at det vil blive en stinkende pøl, hvis det bliver overskyttet 8 gange om året i stedet for kun 4 med ferskvand. Det er jo det, det handler om.

Det, vi har sagt, er: hvis det er rigtigt, at det – nu drejer det sig jo ikke om digesikkerheden, men om indvandsløsningen – bryder sammen på grund af en forhøjelse på eventuelt 10 cm, så er det da klart, at vi ændrer det. Nu kan vi ikke pille noget ud af bemærkningerne, men man kan ændre i betænkningen. Det er det, det går på. Det er ikke nok for mig – det beklager jeg altså – at amtsrådet har skrevet det. Jeg må have bedre beviser, for jeg kan ikke forstå, at 10 cm højere vandstand i Vidåen får hele indvandsløsningen til at bryde sammen. Det vil jeg godt have forklaret omhyggeligt, og hvis det virker overbevisende, så er det da klart, at vi ikke skal gøre det.

(Kort bemærkning).

Dorhmann (FP):

Alle forslagsstillere har erklæret sig enige i, at der er mange, mange ting, der skal spørges om og afklares. I mit første indlæg satte jeg spørgsmålstegn ved, om miljøministeriet havde den nødvendige kompetence til at besvare de spørgsmål, først og fremmest vedrørende sikkerheden. Jeg vil derfor gerne spørge hr. Erik Holst som tidligere miljøminister og nu medlem af miljøudvalget, om det ikke ville være yderst rimeligt, at vi på tværs med miljøudvalget og udvalget om offentlige arbejder kombinerede spørgsmålene og fik dem besvaret de rette steder. Det er ingen

[Dohrmann]

nedvurdering af de folk, der sidder i miljøministeriet. Jeg mener bare, at det ligger langt, langt uden for deres område. Derfor spørgsmålet til hr. Erik Holst: vil det ikke, for at få en grundig afklaring af de forhold her, være bedst, at de spørgsmål, man agter at stille vedrørende sikkerheden, bliver stillet igennem udvalget om offentlige arbejder? Jeg har ikke noget imod, at man også stiller dem igennem miljøudvalget, men det giver jo en del ekstra arbejde.

(Kort bemærkning).

Dræbye (RV):

Man kan ikke undgå at blive lidt imponeret af den store tekniske sagkyndighed i denne debat. Jeg synes nu, at det var mere vigtigt at slå nogle politiske principper fast.

Hvad er grundlaget for det videre arbejde? Det er for det første – deri er amtsrådet enig – at det er muligt at etablere en saltvands sø med fuld sikkerhed med hensyn til vandet udefra, digesikkerheden og indvandsproblemet. For det andet: forslagsstillerne har her erklæret, at man ikke med det forslag, som er fremsat, ønsker at forringe digesikkerheden. Og for det tredje: man kan ikke tage ting ud af bemærkningerne, men må ændre det i betænkningen fra folketingsudvalget. Jeg skal gerne gøre det endnu mere tydeligt og sige til ministeren, at vi er indstillet på i betænkningen fra udvalget ved færdigbehandlingen af dette lovforslag at erklære, at man ikke i forbindelse med saltvands søen må berøre digesikkerheden eller indvandssikkerheden.

Anden næstformand (Mette Madsen):

Jeg skal måske for god ordens skyld gøre opmærksom på, at behandlingen af lovforslaget i dag er en førstebehandling efter forretningsordenens § 11, hvor det er de principielle synspunkter, der skal drøftes.

Der er endnu et par, der har ønsket korte bemærkninger, først hr. Karl Nielsen.

(Kort bemærkning).

Karl Nielsen (S):

Hr. Sønderby regnede måske med, at han var meget smart, da han fremførte, at søen ikke kan fungere, hvis ikke man forhøjer tærsklen med disse 10 cm, for det mener professor Kingo Jacobsen. Må jeg endnu en

gang understrege: Kingo Jacobsen er ikke økolog. Selvfølgelig kan søen fungere, som det er forudsat.

Jeg vil godt komme med en enkelt bemærkning til hr. Dohrmann, der antyder, at jeg skulle have sagt, at der er mange uafklarede ting. Jeg har ikke brugt de ord i debatten, men der vil nok opstå nogle ting under udvalgsarbejdet. Jeg synes ikke, der er så mange uafklarede spørgsmål på nuværende tidspunkt. Jeg ved ikke, hvor hr. Dohrmann har det fra.

Anden næstformand (Mette Madsen):

En kort bemærkning til hr. Sønderby, hvis den går på det principielle og ikke på enkelthederne.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Nej, kun til det sidste. I de ordførertaler, der er blevet holdt her, hvor man har diskuteret, om man skulle lave den eller ikke lave den, har der været stillet 4 krav, der skulle opfyldes, og det er de 4 krav, vi har diskuteret. Det mener jeg er det principielle. Om Kingo Jacobsen er saglig eller ikke saglig, må være uden for emnet.

Konklusionen på det her må blive, at der er mange ting, der skal undersøges. Nu foreslog hr. Dohrmann, at forslaget skal i udvalget om offentlige arbejder. Jeg tror også, en masse af de spørgsmål, der skal besvares her, skal besvares i udvalget om offentlige arbejder.

Anden næstformand (Mette Madsen):

Der var et direkte spørgsmål til hr. Erik Holst.

(Kort bemærkning).

Erik Holst (S):

Til hr. Dohrmann: jeg har fuld tillid til den nuværende miljøminister, og jeg har fuld tillid til de ansatte i miljøministeriet, og jeg har tillid til, at de, hvis de bliver stillet over for et spørgsmål, som de mener ligger uden for deres kompetence, vil søge det besvaret både klart, rigtigt og i overensstemmelse med de faktiske forhold, således at folketingets miljø- og planlægningsudvalg kan være fuldt

[Erik Holst]

tilfreds med den måde, den nuværende miljøminister tackler problemerne på.

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Jeg vil gerne sige tak til hr. Erik Holst for den sidste bemærkning, og jeg kan sige til hr. Sønderby, at vi skal gøre, hvad vi kan for, at de rette svar kommer frem.

Jeg skal afslutte denne debat med at sige, at jeg har været meget glad for, at det, der har med os at gøre i miljøministeriet, er blevet så grundigt belyst, og at man har taget så stærkt fat på det. Men der er måske nok en ting, der skal afklares nu. I forhandlingerne mellem myndigheder og eksperter var man enige om, at det forslag, der har været fremme, ikke anfægtede sikkerheden. Det gav jeg udtryk for i mit første indlæg, og det er netop baggrunden for betydningen af disse 3 linjer. Derfor siger jeg hr. Dræbye tak for det klare tilsagn, der blev givet her igen.

(Kort bemærkning).

Erik Holst (S):

Må jeg sige tak til miljøministeren for de sidste bemærkninger. Jeg forstår dem således, at såfremt dette lovforslag ikke anfægter sikkerheden, og såfremt det bliver bekræftet under udvalgsarbejdet, at det ikke anfægter sikkerheden, så vil vi kunne forvente en principielt positiv holdning til forslaget fra meget brede kredse både i regeringen og i folketinget. Er det mon rigtigt forstået? Det tror jeg det er.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Mette Madsen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til miljø- og planlægningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Anden næstformand (Mette Madsen):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Arbejdsmarkedsudvalget (25/11 82):

Udtræder: Nørgaard Sørensen (S)

Nyt medl.: Svend Auken (S).

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 26. november 1982, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 17.19